

T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE
ETKİLEYEN ETMENLERİN BELİRLENMESİ**

ELİF ECE SÖZER

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi NİHAL SUNAL

İSTANBUL 2021

TEZ ONAY FORMU

Kurum : İstanbul Medipol Üniversitesi
Programın Seviyesi : Yüksek Lisans (X) Doktora ( )
Anabilim Dalı : Hemşirelik
Tez Sahibi : Elif Ece SÖZER
Tez Başlığı : Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi
Sınav Yeri : İstanbul Medipol Üniversitesi Güney Yerleşkesi
Sınav Tarihi : 02.08.2021

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve nitelik yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

<u>Danışman</u>	<u>Kurumu</u>	<u>İmza</u>
Dr.Öğr.Üyesi Nihal SUNAL	İstanbul Medipol Üniversitesi	
<u>Sınav Jüri Üyeleri</u>		
Dr.Öğr.Üyesi Nüvit ATAY	İstanbul Medipol Üniversitesi	
Prof.Dr. Seher DENİZ ÖZTEKİN	Doğuş Üniversitesi	

Yukarıdaki jüri kararıyla kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ...../...../ ..... tarih ve ...../..... - ..... sayılı kararı ile şekil yönünden Tez Yazım Kılavuzuna uygun olduğu onaylanmıştır.

Prof.Dr. Neslin EMEKLİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür V.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığı, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurullar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynak listesine aldığımı, yine bu tezin çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Elif Ece SÖZER

İmza

TEŞEKKÜR

Çalışma sürecim boyunca her türlü desteği ve akademik katkıyı sağlayan, yol göstericiliğiyle, sabrıyla araştırmama katkıda bulunan, değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nihal SUNAL 'a;

Emeğini, sabrını, çabasını, desteğini asla esirgemedi her gün aynı güler yüzü ile sorularımı yanıtlayan değerli Ceren ŞENTÜRK'e;

Araştırmama katılarak, bu araştırmanın gerçekleşmesini sağlayan tüm öğrencilere ve veri toplama sürecimde destek olan tüm öğretmenlere;

Eğitim hayatım ve tüm yaşamım boyunca yardımlarını hiç esirgemeyen beni bugünlere getiren Canım Babam Abdullah Sözer'e, en değerli varlığım Canım Annem Aynur Sözer'e, Canım Kardeşim Erhan Sözer'e;

Ayrıca eğitim hayatımda desteğini hiç esirgemeyen çok değerli arkadaşım Hakan Sözer'e;

Sonsuz TEŞEKKÜRLER.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY FORMU	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANI	ii
TEŞEKKÜR	iii
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
1. ÖZET.....	1
2. ABSTRACT	2
3. GİRİŞ VE AMAÇ	3
4. GENEL BİLGİLER.....	5
4.1 İnternet ve İnternet Bağımlılığı.....	5
4.1.1. İnternetin tarihsel gelişimi.....	5
4.1.2. İnternet bağımlılığının tanımı ve gelişimi	7
4.1.3. İnternet bağımlılığı tanı kriterleri ve gelişimi.....	7
4.1.4. İnternet bağımlılığının nedenleri	10
4.1.5. İnternet bağımlılığının çeşitleri	11
4.1.6. İnternet bağımlılığının etkileri.....	12
4.2. Adölesan (Ergenlik) Dönemi	14
4.2.1. Adölesan dönemi ve kuramsal yaklaşımlar	15
4.2.2. Adölesan dönemde fiziksel büyüme ve gelişme.....	16
4.2.3. Adölesan dönemde psikososyal gelişme	17
5. MATERYAL VE METOT	20
5.1. Araştırmanın Amacı ve Türü	20
5.2. Araştırma Soruları.....	20
5.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman.....	20
5.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi	20
5.5. Veri Toplama Araçları	20
5.5.1. Sosyo-demografik veri formu (Ek-I).....	20
5.5.2. İnternet bağımlılığı ölçeği (Ek-II)	20
5.6. Araştırmanın Etik Yönü	21
5.7. Araştırmanın Değişkenleri	21
5.8. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	22

5.9. Verilerin Değerlendirilmesi	22
6. BULGULAR	23
7. TARTIŞMA	30
7.1 Öğrencilerin Bireysel ve Sosyal Özelliklerinin Tartışılması	31
7.2 Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerinin Tartışılması.....	33
7.3. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Tartışılması.....	34
8. SONUÇ	37
8.1. Öneri.....	38
9. KAYNAKLAR	39
10. EKLER	49
10.1. EK-1: Sosyo-Demografik veri formu.....	49
10.2. EK-2: İnternet Bağımlılığı Ölçeği:.....	52
10.3. EK-3: Gönüllü Onam Formu	54
11. ETİK KURUL KARARI	56
12. ÖZGEÇMİŞ	61

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

APA: Amerikan Psikiyatri Birliği

ARPANET: Advanced Research Projects Agency Network

BITNET: Because It's Time Network

CSNET: The Computer Science Network

DARPA: Defense Advanced Research Project Agency

DSM-IV: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

EARN: European Academic and Research Network

İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi

JANET: Joint Academic Network

JUNET: Japan UNIX Network

MILNET: Military Network

NSFNET: The National Science Foundation Network

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

TCP/IP: Transmission Control Protocol - Internet Protocol

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumunun

TÜVEKA: Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Öğrencilerin Bireysel Özelliklerinin Dağılımı (N=595).....	23
Tablo 2: Öğrencilerin Sosyal Özelliklerinin Dağılımı (N=595)	23
Tablo 3: Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerinin Dağılımı (N=595)	25
Tablo 4: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puan Ortalamaları (N=595).....	26
Tablo 5: Öğrencilerin Bireysel Özellikleri İle İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=595).....	27
Tablo 6: Öğrencilerin Sosyal Özellikleri ve İnternet Kullanım Özellikleri İle İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=595)	28

1. ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE ETKİLEYEN ETMENLERİN BELİRLENMESİ

Bu çalışma lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve etkileyen etmenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan tanımlayıcı bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Batman Mevlana Anadolu Lisesi'nde öğrenci olarak öğrenim gören 830 öğrenci oluşturulmaktadır, araştırma örneklemini ise araştırmaya katılmaya gönüllü olan 595 öğrenciden oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında "Sosyo-Demografik Veri Formu" ve "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" kullanıldı. İnternet Bağımlılığı Ölçeği yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınabilecek minimum puan 35 maksimum puan ise 163'tür. Araştırmanın verileri SPSS 22.0 paket programı kullanılarak analiz edildi. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $15,2 \pm 0,8$ olarak saptanmakta olup, %44,4'ünün 14 yaş grubunda olduğu saptandı. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencileri %52,8'inin kadın cinsiyette olduğu ve %55,8'inin ikinci sınıfta öğrenim gördüğü belirlendi. Öğrencilerin %82,2'sinin yeterli arkadaşı bulunduğu, %47,6'sının ise arkadaşları ile çok iyi ilişkileri olduğu saptandı. Öğrencilerin %43,4'ünün günlük problemleri çözerken sorunu analiz ederek çözüm yolları bulduğu saptanırken, %15,1'inin ise sorunu düşünmeyip kendiliğinden geçmesini beklediği saptandı. Öğrencilerin %69,4'ünün günlük internet kullanım süresinin 1-3 saat arasında olduğu saptandı. Araştırmada bulunan erkek öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları kadın öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı derece yüksek bulundu. ($p < 0,05$) Öğrencilerin günlük internet kullanım süresi, internete çok bağlı olma durumu ve sabah kalkar kalkmaz internete bağlanma durumları ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında çok ileri düzeyde istatistiksel olarak anlamlı derecede yükseklik bulundu. Sonuç olarak, adölesanların internet kullanım alışkanlıkları ve sosyo-demografik özellikleri ile internet bağımlılığı arasında ilişki saptanmış olmak ile birlikte Batman ilinde adölesanların internet bağımlılığı ile ilişkili olarak daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, lise öğrencisi, internet bağımlılığı, davranışsal bağımlılık, sosyal medya

2. ABSTRACT

DETERMINATION OF INTERNET ADDICTION AND AFFECTING FACTORS IN HIGH SCHOOL STUDENTS

This is a descriptive study, which aims to define internet addiction and related factors among high school students. The universe of this study was Batman Mevlana Anatolian High School's 830 students, and the study sample consisted 595 students who volunteered to participate in the study. Study data was collected with "Socio-Demographic Data Form" and "Internet Addiction Scale". Collected data was analyzed in SPSS 22.0. The mean age of the students who participated in the research was $15,2 \pm 0,8$ and %44,4 of these students was in the 14 age group. %52,8 of the students, who were the sample of this study, was female and %55,8 of the students were second grade students. %82,2 of the students has adequate amount of friends and %47,6 of them has a good relationship with their friends. %43,4 of the students solves their daily problems with analyzing the problem and coming with a solution but %15,1 of the students doesn't think about the problem and just waits it to be solved on its own. %69,4 of the students use internet 1-3 hours in a day. This study results show that male students Internet Addiction Scale points has been significantly higher than the female students. ($p < 0,05$) Also student's daily internet usage time, dependence on the internet and their choice to connect to internet as soon as they wake up has a significant effect on their Internet Addiction Scale points.

To conclude; while this study shows that adolescents internet usage habits and their socio-demographics has a relationship with their internet addiction, in the future more researchs should be done, regarding adolescents internet addiction in Batman.

Key Words: Adolescent, high school students, internet addiction, behavioral addiction, social media

3. GİRİŞ VE AMAÇ

İnternet günümüzde insanlara sağladığı bilgi aktarım kolaylığı, iletişim sağlama imkânı, hızlı oluşu, sürekli olarak ihtiyaçlara göre kendini geliştirmesi sayesinde yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak yerini almaktadır. İnsanlar bu durumun her yeni gelişen durumda olduğu gibi internet kullanımında patolojik davranış ve düşünceler geliştirebilme potansiyeli olduğunu; hem sağlık hem de sosyal yönden zararlı olabileceğini yıllardır tartışıp araştırma yapmaya başladı(69).

İnternet bağımlılığı kavramı ilk kez 1995 yılında psikiyatr Ivan Goldberg tarafından “alkol bağımlılığı” tanı kriterlerini uyarlayarak ortaya çıktı(93). 1996 yılında ise Young DSM- IV’ te yer alan “patolojik kumar oynama davranışı kriterlerinden” internet bağımlılığı tanı kriterlerini uyarlayarak oluşturuldu. Young böylece alkol, kumar ve madde bağımlılıklarına benzer şekilde internete bağımlı olunabileceğini sosyal, mesleki gibi konularda sorun olacağını bildirdi. Bu şekilde literatür çalışmaları çeşitli bilim dalları ve adamları tarafından günümüze kadar araştırılma konularına dahil edildi(29).

İnsanların vazgeçilmez parçası olan internetin asıl ortaya çıkış amacı doğru bilgiye hızlı, ucuz, kısa sürede ve güvenli şekilde ulaşımıdır. Fakat bu amaç dışında internet çok kısa sürede yaygınlaşıp problemlerle internet kullanımına dönüşerek yeni bir bağımlılık türü olarak isimlendirilen internet bağımlılığını oluşturdu(70). Günümüz çocuk ve adölesanları dünyaya gelir gelmez teknoloji dünyasına doğup bunlarda büyümekte ve doğru iletişim kurmakta zorlanmaya başladı. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki tehlikeli şehir hayatı dışarıda sosyalleşmeyi imkânsızlaştırınca yalnızlaşan gençler teknolojinin yarattığı dış dünyaya yöneldi(71). Yapılan çalışmalarda ülkemizde internet ve teknoloji ile beraber büyüyen genç ve çocuklarda bu oran artmaktadır(70).

We Are Social 2020 Türkiye İnternet kullanıcılarının raporunda aylık aktivitelerinde %93’ü İnternet’te online video izleyip, %45’i vlog yayınları ile vakit geçirip, %72’si internet servisleri üzerinden müzik dinleyerek, %42’lik bir kesim de online radyo dinleyicisi gençler olduğu belirlendi(68) TÜİK ’in hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre ise İnternet kullanım oranı, 16-24 yaş grubundaki genç nüfusta 2018 yılında %93,0 iken 2019 yılında %92,4 oldu(67).

Türkiye İstatistik Kurumunun "İstatistiklerle Gençlik 2019" araştırmasına göre, Türkiye nüfusunun yüzde 15,6'sını 15-24 yaş grubundaki genç nüfus yani ergenlik dönemi oluşturmaktadır(66). Ergenlik döneminin en geniş yaş aralığını oluşturan lise öğrencilerinin, kapsadığı yaşlar toplumlara ve tarihsel yapılanmaya göre değişmektedir fakat çoğunlukla bir "ara dönem" olarak kabul edilir. Çocukluktan itibaren geçiş olarak düşünebileceğimiz süreç, sosyal açıdan bağlantılıdır ve önemli değişimler içerir. Ergenlik insanın değişen fiziksel yapısı ve cinsiyeti keşfetmesine bağlı olarak benlik ve kimliğiyle ilgili kavramlar oluşturur, böylece toplumdaki yerine ilişkin varoluşçu sorular sormaya başlar. Yine bu dönem insanın aile, okul ya da iş çevrelerinde sosyal bir kişilik yapısı geliştirmesine tanıklık eder(1).Kızlarda ve erkeklerde farklı işleyen bu süreç kızlarda biyolojik, psikolojik, zihinsel, duygusal, kişilik olarak daha erken başlar. İlerleyen yaşlarda erkek çocuklarda meydana gelen değişimler kızların önüne geçerek bu süreç devam eder (7,8). Gelişmekte olan ülkemizde bu kritik dönemdeki lise öğrencileri tüm değişimlerin yanında ülke gelişmişliğiyle gelen internet imkânlarını nasıl doğru kullanacağını bilememektedir.

İnternet ve bilgisayar kullanım ve bağımlılığının artışına paralel oranda gelişmekte olan ülkelerde Adölesan grupta oluşan bu sorun daha çok ciddiyet kazanmaktadır(72).

Bu doğrultuda " Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Etkileyen Etmelerin Belirlenmesi" adlı çalışmam ile gelişmekte olan ülkemiz ve fazla olan genç nüfusun arasındaki ilişki ve internet bağımlılığını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

4. GENEL BİLGİLER

4.1 İnternet ve İnternet Bağımlılığı

4.1.1. İnternetin tarihsel gelişimi

İnternet kavram ve teriminin kökü İngilizce olan Interconnected Networks kelimesine dayanır. Türkçeye “birbiriyle bağlantılı ağlar” ya da “uluslararası ağ” şeklinde çevrilmektedir(18,19).Genel olarak telefon, bilgisayar, tablet gibi araçların uydu aracılığıyla sınırları aşarak yer zaman fark etmeksizin kurulan iletişim ağıdır. İnsanlar bu iletişim çeşidiyle istediği bilgiye ve amaca uygun iletişim ağını kullanabilme özgürlüğüne sahiptirler(20).

Hayatımızdaki yeri ve önemi gittikçe artan dünyada hızlı, kontrolsüz şekilde büyüyen internetin temeli dünyada; ABD ve SSCB arasındaki soğuk savaş döneminde başlayarak, nükleer savaşta oluşan iletişim ve bilgi paylaşma sorununu çözmeye dayanır(25). SSCB 1957 de ilk yapay uyduyu uzaya yollamış. Bunun ardından ABD Savunma İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu olan DARPA kurmuştur. Bu kurumun amacı ABD ye asgari alanda bilim ve teknolojik açıdan üstün hale getirmektir. Böylece 1966 yılında Lawrance G. Roberts bilgisayar ağı kavramını geliştirmek için DARPA’ya 1966 yılında ‘paket anahtarlamalı ağ planı’ olan ARPANET projesi önerisinde bulundu. Bu projenin amacı ülkeler arasındaki nükleer savaş sırasında ülkenin iletişim sisteminde ne sorun olursa olsun farklı yerlerde kurulmuş olan bilgisayar sistem bağlantısının kesinti olmadan devam etmesiydi. 1969 da ARPANET’in kuruluşu, Bolt, Beranek and Newman Technologies tarafından sağlandı ve ilk ARPANET bağlantı oluşumu dört merkezden yapıldı. Böylece University of California Los Angeles, Stanford Research Institute, UCSB, Utah Üniversitesinden oluşturulan ilk uzun mesafeli bilgisayar ağ dönemi başladı. Dört merkezli olan ağ genişleyerek 1971 yılında 15’e, bağlantılı bilgisayar sayısı da 23’e ulaştı. Artık her bağlantı yerinde paket anahtarlama sayesinde bilgisayar ve yazıcılar kullanılarak veri transfer işlemi yapılabilmekteydi (85).

Zaman içerisinde sayılardaki bu fazla artış ve ABD de olan tüm üniversitelerinde kullanılmaya başlanmasıyla kontrol edilmesi zor hale geldi. Bu nedenle MILNET asgari siteleri içeren ve ARPANET asgari alan dışı küçük siteleri kapsayacak şekilde ayrıldı. Sonrasında uluslararası alanda ARPANET kullanımı

artınca tüm bilgisayarların çeşitli farklı olan işletim sistemi için ortak kullanılacak bir protokol olan TCP/IP 1983 te bütün ağlarda kullanılmaya başlandı(86). ARPANET yoğunluğunun azaltmak için EARN, İngiltere de JANET, Japonya'da JUNET, NSFNET, CSNET, BITNET gibi ağlar kuruldu. 1990 yılında ARPANET tamamen sona erdi ve tüm yetkiler NSF devredildi(85). Böylece NSFNET kullanımı uluslararası arttı bilgisayar ağı ilgi odak noktası oldu. Kullanımı zor olan bu ağ sistemi İngiliz bilgisayar ve fizik bilimcisi 1990'lı yıllarda Tim Barnes Lee'nin World Wide Web'i icat etmesiyle internette bilgi ve araştırma yapma kolaylığı sağlayarak, ticari sektörde kullanıldı. Zamanla üye ve kullanıcı sayısı artarak bilgisayar ağı bugün ki internet adını aldı(25).

Türkiye ilk global internet ağının gelişimine bakacak olursak; ilk olarak geniş alan bilgisayar ağı 1986 yılında EARN /BITNET bağlantılı olup TÜVEKA olduğu görülmektedir. Sonrasında zaman geçtikçe bu ağ bağlantısı ihtiyaçları karşılayamayınca 1990'lı yılların başında ODTÜ ve TÜBİTAK birlikte yeni ağ bağlantısı için çalışmalar başladı. 1993 yılının Nisan ayında ODTÜ'den- Washington NSFNET kiralık hattı ile ABD üzerinden bağlandı ve uzun süre ülkenin tek internet çıkışı oldu(86). Sonra Ege Üniversitesi (1994), Bilkent (1995), Boğaziçi (1995), İTÜ (1996) kendi ağ bağlantısını kurdu(26). 1996 yılının Ağustos ayında yerli internet ağı TURNET bağlantısı başladı. 1997 de ise TÜBİTAK kontrolü altında akademik internet ağı olan ULAKNET açıldı böylece üniversiteler birbirine daha hızlı bağlantı sağladı(27). Türkiye'de ilkin dünyadaki gibi internet bilgiye ulaşma, aktarma ve paylaşma amaçlı kullanıldı sonra dünyada kullanım şeklinin değişmesiyle 1995'ten sonra ülkemizde kullanım alanı değişti. Artık insanlar hangi konu olursa olsun birçok bilgiye kolay, güvenli, hızlı şekilde ulaşmaya başladı(27,28).

Dünya genelinde insanların toplam internet kullanım oranı %63,2'dir. Bu kıtalara göre değişiklik göstermektedir. En düşük kullanım %47,1 ile Afrika kıtası olup ve en yüksek kullanım oranı ise %90,3 ile Kuzey Amerika ve %87,2 ile Avrupa'dır(76).

TÜİK verilerine göre ise 2020 yılında Türkiye nüfusunun %79'u internet kullanmaktadır. İnternet kullanma oranı erkeklerde %84,7; kadınlarda %73,3'tür. Evde internete ulaşım imkânı 90,7 ye ulaştı(67).

4.1.2. İnternet bağımlılığının tanımı ve gelişimi

Son yıllarda “bağımlılık” kelime anlamı genişletildi. Bazı araştırmacılar bağımlılığın kimyasal olarak sadece madde bağımlılığında kullanılmaması gerektiğini düşünmekte ve aynı tanı kriterlerini maddeye olduğu gibi sorunlu davranışları belirlemede kullanılmaya başlandı. İnsanların yemeğe, uykuya, sigara içmeye, alışverişe, sekse, oyun oynamaya ya da internet kullanımı gibi konularda bağımlı olabileceği söylenmektedir. Bağımlılık kelimesi böylece birçok alanda terim olarak kendi yerini almaya başladı(87,73). İnternetin sağlamış olduğu imkânlar sayesinde insanların günlük hayatta yaşadığı her şeyi internet ortamında bulabilecek hale gelmiş, bu da toplumun dinamiğini değiştirdi(21). Hızlı bir şekilde toplumda ve yaşamda olan bu değişimler insanların kontrolünden çıkarak interneti aşırı kullanma, problemleri internet kullanımı şeklinde yeni bir bağımlılık türü olan “internet bağımlılığı” kavramını geliştirdi(23). İnternetin getirdiği yenilikler yaşamın her alanını etkilemektedir. Bu değişim ile sağlık, ticaret, eğitim, bilim, yönetim farklı alışkanlıklar kazanmaktadır ve sürekli bir yeniliğe adapte süreci devam etmektedir. İnternet artık hayatımızın vazgeçilmez bir bilgi kaynağı olmuş ve denetimsiz şekilde bilgi yayılmasını sağlayan bir teknoloji haline almaktadır(22) .

“İnternet bağımlılığı” interneti fazla kullanma isteğinin engellenememesi, internet dışında geçirilen zamanın değersiz olduğunu hissetmek, internete ulaşamadığında sinirli ve saldırgan olan kişi bunu iş, aile, arkadaş çevresi olumsuz etkilenerek sağlıklı internet kullanımından ayrılmaktadır(24). Fakat günümüzde hala internet bağımlılığı tanı ve kriterlerinin tam bir standarttı oluşturulamamıştır.

4.1.3. İnternet bağımlılığı tanı kriterleri ve gelişimi

Toplumda internet kullanım yaygınlığının giderek artması ve kontrolden çıkmasıyla olumsuz etkiler fiziksel bilişsel ve psikolojik bozukluklar ortaya çıkmaya başladı. Bu durumda insanları internet bağımlılığı konusunda çalışmalar yapılmasına yönlendirdi(60).

4.1.3.1. Goldberg internet bağımlılığı tanı kriterleri

İlk bu alanda çalışma başlatan Goldberg APA tarafından 1994’te yayınladığı DSM-IV’teki “madde bağımlılığı“ konusunda olan kriterleri alıp internet kullanım kriterleri belirlemesiyle oluşturdu(61).

Goldberg'e göre bir yıl içinde zaman fark etmeksizin oluşan, aşağıda verilen özelliklerden 3 veya daha fazlasına uyup hayatında belirgin klinik sorunlara yol açan sorunlu internet kullanımını şöyle tanımlamıştır;

1. İnternet kullanımında sürekli standart harcanan zamandan keyif alamama ya da keyif almak için kullanım süresini arttırma
2. Uzun süreli internet kullanımına rağmen yoksunluk gelişmesi ve bazı belirtilerin; bunaltı, ajitasyon, internet hakkında takıntılı fikirler, internet ile ilgili hayaller kurma, rahatlamak için internete bağlanma gibi davranışların 2 yada daha fazlasının ortaya çıkması ve rutin yaşam biçimini etkilemesi
3. Anormal biçimde internette vakit harcama
4. İnternet kullanımını kontrol etmek için boşa çıkan çaba harcama
5. İnternet ile ilgili eylemlerde gereksiz amaç dışında takılı kalıp zaman harcama
6. İnternet kullanımı için boş vakitlerdeki sosyal yaşamı değerlendirmeden vazgeçme
7. İnternetin yol açtığı evlilik, iş, arkadaşlık ilişkisinde ki problemlere rağmen aşırı vakit harcamaya devam eder.(88,93)

4.1.3.2. Young internet bağımlılığı tanı kriterleri

Kimberly Young DSM- IV'teki "patolojik kumar oynama" tanı kriterlerini en yakın olduğunu düşünerek bir dürtü kontrol bozukluğu şeklinde ele alarak internet bağımlılığının diğer bağımlılık çeşidi gibi tanı kriterleri olması gerektiğini savunup kriterler geliştirdi. Young'un belirlediği 8 kriterden 5 tanesinin karşılanması halinde birey "internet bağımlısı" olarak tanımlandı ve bunu literatüre kazandırmıştır. Ayrıca bu 8 maddelik kriterler Young'ın 20 soruluk internet bağımlılığı ölçeğinin temelini oluşturmaktadır.(62).

Bu kriterler;

1. İnternet zihninizi çok meşgul ediyor mu?(sürekli internette yaptığı ya da yapacağı şeyleri düşünme)
2. İnternette keyif almak için sürekli sanal ortamda geçirdiğiniz süreyi arttırma zorunluluğu hissediyor musunuz?
3. İnternet kullanım süresini kontrol etmeye çalışırken hiç başarısız oluyor musunuz?
4. İnternet kullanım sürenizi azaltmaya ya da kullanmayı bırakmaya çalışırken kendinizi mutsuz, depresyonda, sinirli hissediyor musunuz?
5. Planladığınız süreden daha fazla online kalıyor musunuz?

6. İnternet yüzünden hayatınızdaki önemli bir iş, arkadaşlık, toplantı ya da fırsatları tehlikeye attınız mı?
7. İnternet bağımlılığınız ile ilgili konularda aile, arkadaş ya da terapistinize hiç yalan söylediniz mi?
8. İnterneti sıkıntılardan uzaklaşma ya da problemlerden kaçış yolu olarak kullanıyor musunuz?(89)

4.1.3.3. Griffiths internet bağımlılığı tanı kriterleri

İnternetin giderek yaygınlaşmasıyla bu alanda tanı kriter ve yöntem çalışmaları devam etti. Griffiths (1999) ‘da teknolojik bağımlılığı çeşidi olarak incelemiş ve kriterlerini karşılayan davranış biçimlerine “bağımlı davranış“ adını verdi(63).

- 1. Dikkat çekme:** Belirli bir davranış ya da etkinlik bireyin hayatındaki en önemli durum haline gelir ve düşünceler sırayla duygular ve davranışları kontrol altına alır.(örneğin: sürekli internette ne yapacağını düşünme)
- 2. Duygu durum değişikliği:** Belirli bir faaliyet sonucunda kişinin bireysel deneyim sonucunda duygularında kendini daha iyi hissetmesidir.(örneğin: internete bağlandığında bireyin kendini daha mutlu hissetmesi)
- 3. Tölerans:** Belirli etkinlikten alınan keyif düzeyinin eskisi gibi olması için yapılan etkinliğe ayrılan sürenin giderek artırılmasıdır.(örneğin: internete bağlanan kişinin ilk mutluluk hissini yakalayabilmesi için internette ayırdığı süreyi artırmasıdır)
- 4. Yoksunluk:** belirli olarak yapılan etkinliği süresini azaltma ya da kesme durumunda ortaya çıkan kötü his, duygu ve fiziksel etilerdir.(örneğin: internet kullanıcısının bağlantı sorunu yaşadığında sinirlenmesi, titremesi, huzursuz olması)
- 5. Çatışma:** Bağımlı bireyin hayatında olan sosyal, iş, hobi aktivitesindeki kişilerle ya da kendi içsel dünyası ile yaşadığı çatışmalardır.
- 6. Nüks:** Belirli yapılan aktiviteyi uzun süre yapmayı kontrol edip kaçtıktan sonra tekrar eski etkinliğini en üst seviyelerde yapmaya başlamasıdır.(90)

İnternet kullanımı ve yaygınlığı kolaylaştıkça çalışmalar devam etti. Beard ve Wolf ise 2001 yılında Young’ın “internet bağımlılığı” kriterlerini düzenleyip geliştirme çalışması yaptı(64). 8 kriteri iki grupta toplayarak, internet kullanım işlevselliği açısından ayırdı buna göre birey kriterlerdeki durumları mutlaka yaşamış olmalıdır ve diğer üç kriterde ise birey internet kullanımından dolayı zarara uğramalıdır şeklinde gruplandırdı ve internet bağımlılığı tansinin konması içinde en

az birini yaşamış olması şartıyla durumu tanımladı(91). Davis ise 2001 yılında patolojik internet kullanımı için “bilişsel-davranışçı” bir model sunmuş bu durumun yalnız davranış bağımlılığı değil, bireyin yaşamına kötü sonuçları olan bilişsel ve davranışla birlikte oluşan bir durum olarak adlandırdı. Davis problemlili internet kullanımı amacına göre ikiye ayırdı ‘özgül yani özel amaç doğrultusunda hedefe ulaşmak için ‘ ya da ‘yaygın yani kullanım amacı ya çok çeşitlidir ya da amaçsız zaman harcamak şeklinde sınırlandırdı. Önemli olan her an internete ulaşabiliyor olmaktır’ şeklinde çalıştı(92). Sürekli olarak kriterler belirlenip bu alanda bir sürü çalışma yapılarak süreç devam etmektedir.

Son yıllarda bu konudaki araştırmaların artışı ile APA internet bağımlılığını DSM-V’e “internet oyun oynama bozukluğu” şeklinde kabul ederek DSM-V ‘in üçüncü kısmına eklendi (65). DSM-V’te olan değerlendirme kriterleri şunlardır; İnternet ile gereğinden fazla uğraşma, tolerans geliştirip internet başında geçirilen sürenin artması gerektiğini düşünme, internetin kısıtlanması durumunda yoksunluk belirtisi hissedip sinirlilik vb. davranışlar sergileme, internette geçirilen süreyi kontrol altına almada başarısızlık, olumsuz psikososyal etkileri bilmeye rağmen aşırı kullanımı sürdürme, internet dışında yapılan aktiviteler ve hobilerle daha az ilgilenme, depresif duygu durumundan kurtulmak için internetle ilgilenme, internet kullanım süresi ile ilgili çevresine yalan söyleme, internetle aşırı ilgilenmeden dolayı sosyal ortam ve başarı düzeyini düşürme veya kaybetme. Şeklindeki kriterlerden on iki ay boyunca beş ya da daha fazla kriterin karşılanması klinik anlamda bir bozukluk ya da sorunun varlığı kabul edilmektedir(65).

4.1.4. İnternet bağımlılığının nedenleri

Hayatımızın her alanında yer alan internet herkes tarafından kullanılabilir şekilde sınırsız ve ücretsiz erişim, düzensiz ve uzun süreli kullanımın olmasıdır. Ebeveyn kontrolünün olmaması, istenilen ve merak edilen her şeyin erişime açık olması, yasalarda kullanımda yaş sınırının olmaması ve tüm bu olanakları kullanma şeklinin kişinin kendi kontrolünde olması internet bağımlılık riskini artırmaktadır (29). İnternet ortamı genelde ebeveynlerin kontrol sağlayamadığı bir ortamdır, kişi aile denetimi olmaksızın çoğu aktiviteyi tek başına yapar. Bu yüzden hassas grup olan adolesanlar açısından olası riskler için önlem alınması gerekmektedir(30).

İnternet ortamı çaba ve sorumluluk gerektirmez. Hiç birbirini tanımayan insanların sosyalleşip kendilerine yeni kimlik oluşturduğu ortamdır. Düşünülenin aksine aktif bir ortamdır ve insanlar gerçek hayatta yapamadıkları ve sahip olmadığı şeyleri yapıp sahip olabilmektedir. Böylece toplum ve özellikle adölesan grubuna hitap etmekte ve sık sık tercih edilmektedir(53).

Adölesanlarda internet kullanma oranı daha yüksektir. Özellikle bu dönemde kimlik arayan, geleceğe yönelik plan ve meslek seçimi, yapmaya çalışan adölesanın internete olan merakı artar. Artık sıkıntı ve sorunları olduğu dönemlerde iletişimini internette kurup rahatlamaya çalışırken farkında olmadan bağımlılık oluşur. Özellikle bu dönemde beğenilmeme korkusu içi dönük olma, kendisiyle ilgili olumsuz düşüncelerden kaçıp daha iyi anlaşılır onu kabul gören ortama yönelmesi kaçınılmazdır(35).

İnternet bağımlılığı, madde bağımlılığı gibi sosyal ortamdaki çevresinden görüp merak sonucu gelişebilir. Özellikle genç gruplarda internette aktiflik ve popülerliğin ilişki içinde olması önemli etkidir. Bu durumda internette iletişim kurmayı tercih edip internet bağımlılığının ortamını hazırlamaktadır(36).

Önemli bir bilgi kaynağı olarak tercih edilirken, internetin sağlıklı kullanımı ile problemleri kullanımı arasında ki çizgiyi korumak oldukça önemlidir. Sağlıklı internet kullanımı; psikososyal açıdan patolojik bir durum bulunmadan interneti uygun süre içinde ve belirli bir amaç uğruna kullanmak şeklinde ifade edilir(54). Sağlıklı internet kullanan kişiler sanal ortam ile gerçek yaşamdaki etkileşim ve iletişimin farklılığını birbirinden ayırt edebilen kişilerdir(55).

Problemleri internet kullanımı; internet dışında olan zamanın önemini olmaması, internet kullanım isteğine engel olunamaması, internete ulaşamadığında saldırgan ve sinirli ruh halini olması ve kişinin sosyal yaşam, iş, aile hayatının giderek zarar görmesi gibi belirtilerin olmasıyla sağlıklı internet kullanımından ayrılmaktadır(34).

4.1.5. İnternet bağımlılığının çeşitleri

Günümüzde internet bağımlılığı 5 başlıkta incelenmektedir:

Sanal seks bağımlılığı: Problemleri internet kullanımında en sık karşılaşılan çeşittir. Sanal seks ve pornografik sitelerin aşırı kullanımı, ticareti ve kullanımı olarak ifade

edilmektedir. İnternette yaş, cinsiyet ve konum ne olursa olsun sorgulamandan kolay ulaşımı desteklemektedir(37,38).

Sanal ilişki bağımlılığı: Çevrimiçi(sanal) sohbet siteleri ve odalarında uzun süre vakit geçirip buna ilgi duyarlar. Zamanla bu ilişkiler gerçek hayattaki ilişkilerden daha önemli olup aile ve toplum açısından büyük sorun haline gelmektedir(39). Ayrıca uzmanlara göre kendini farklı takma ad ve kişilikle tanıtan ve ilişkiyi bu şekilde sürdüren bireylerde kişilik bozukluğunun oluşmasında önemli etkisinin olduğu belirtilmektedir(40).

İnternet kompülsiyonları: Çevrimiçi kumar, video oyunu, alışveriş ve e-ticaret gibi aktivitelere karşı düşkünlüğü kapsar ve önemli maddi ve manevi açıdan kayıplara sebep olmaktadır(39,41).

Bilgi yüklenme: Aşırı bilgi edinme bağımlılığı olarak bilinir. İnternetteki bilgi zenginliğinin içinde ve veri tabanlarında gezinir ve bağımlı kişiler sürekli bilgi düzenlemek ve yenisine ulaşmak için daha fazla zaman harcarlar(39).Bu şekilde kişi asıl istediği bilgiden uzaklaşır, dikkati dağınık ve gereksiz bilgiye ulaşmasına neden olabilmektedir(42).

Bilgisayar bağımlılığı: Bilgisayar oyunları ile aşırı derecede vakit geçirme olarak tanımlanır. Birden fazla kişinin internetten ortak ve birlikte oynayabildiği oyunların erişimi herkese açık ücretsizdir buda internet bağımlılığı için ortam hazırlamaktadır(43).

4.1.6. İnternet bağımlılığının etkileri

İnternet bağımlılığı bireyleri fizyolojik, psikolojik ve bilişsel sağlık alanında etkilerken aynı zamanda toplum yapısında da zararlı etkileri olduğu bildirilmiştir(44).

4.1.6.1. Fizyolojik etkileri

İnternet bağımlılığı yaşayan bireyler haftada ortalama 40-80 saat arası bilgisayarda vakit geçirmektedir ve ara vermeden 20 saate kadar başından ayrılamamaktadır(45). Aralıksız ve uzun süreli bu şekilde bilgisayar başında zaman geçiren kişilerde fiziksel sorunlar oluşur bunlar; hareketliliklerinde azalmaya ve düzensiz beslenmeye bağlı obezite riski artışı(46) , Bilgisayarda uzun süre vakit geçiren adölesanlar gezme, spor aktiviteleri gibi etkinliklere az vakit ayırıp enerji tüketimini de azaltırlar. Bilgisayar karşısında bir şeyler yemek ise enerji alımını

arttıran bir etkidir. Buda obezite için önemli risk etkenidir. (47).Ayrıca vücudun aynı pozisyonda kalmasına bağlı olarak baş, sırt ve eklemlerde ağrı veya tutukluluklar veya postürel bozukluklar meydana gelir, ekrana uzun süre bakmaya bağlı göz hastalıkları, uyku kalitesinde ve düzenindeki bozulmalar, radyasyona maruz kalma gibi kötü etkileri olmaktadır(48, 46, 49,50).

4.1.6.2. Psikolojik etkileri

İnternet bağımlılığı olan bireyler genellikle sürekli olarak kliniklere başka bir psikolojik rahatsızlık; depresyon, duyu durum bozukluğu, anksiyete ve psikotik bozukluk nedenleriyle başvurmuş incelemeler sonucunda bu şikâyetlerinin sebebinin aşırı düzeyde internet kullanımının olduğu ve bireylerin bunların bilincinde olmadığı belirtilmektedir(51,52). Yapılan araştırmalar internet bağımlılığının bir psikolojik bozukluk olarak değerlendirip dürtü kontrol sorunu olarak ele almaktadır, davranışı gerçekleştirirken bir kontrol dışı davranış sergiledikleri görülmektedir(30).

Günümüzde internet ve sanal ortam Adölesan dönemdeki gençlerin dostluk ve yeni arkadaşlıklar kurup, günlük yaşam ile ilgili sohbet edip sosyal yaşamının tamamını sanal ortamda yaşayarak konuşmaya başlamaktadır. Bu yüzden artık internet Adölesan dönemindeki gencin kendi doğru ve yanlışlarını belirlerken, kişiliğini oluştururken bu sanal ortamdan etkilenmekte ve kişilerle etkin iletişim kuramayıp sosyal izolasyon yaşamakta gerçek hayatındaki ortamda yalnızlık sorunuyla karşılaşmaya başlamaktadır(56).Yapılan bir çalışmada internet erişiminin başladığı ilk zamanlarda sanal ortamda kalma süresi ile yalnızlık, depresyon belirtilerinde artış fark edilmektedir(50).

Adölesanlarda denetimsiz ve kontrolsüz şekilde kullanılan internet, pornografik ya da şiddet içerikli sitelerde geçirilen fazla zaman ve bu konularda öğrendikleri bilgileri nasıl hayatlarında oturtacağını bilememektedir. Yeni karakter ve kişiliğin oturmaya başladığı bu dönemdeki adölesanlar bundan ciddi şekilde olumsuz etkilenebilmektedir çünkü bulunduğu bu sanal ortamla kendi karakteri arasında özdeşim kurar. Bu yüzden şiddete karşı duyarsızlaşıp ve korku duygusunda artış meydana gelmeye başladığı belirtilmektedir(56).

4.1.6.3. Bilişsel etkileri

Beyindeki bilişsel alan; bilgileri öğrenip hafızada tutma ve olaylar arasında neden sonuç bağlantısının kurulduğu ve becerilerin geliştiği alandır. Sanal oyunlar ve internet sözel hafıza yerine görsel hafıza üzerine odaklanmaktadır. Bu yüzden bilgisayarın bir yandan üç boyutu algılama ve koordinasyon gibi motor gelişimine katkıda bulunmaktadır(57). Fakat bunun aksini savunan çalışmalarda vardır. Li ve Atkins'in yaptığı çalışmada sanal oyunların çocuklar üzerinde görsel hafıza ve motor gelişimi arasında bağ olmadığını belirtmektedir(58).

Zihindeki gelişim özelliklerinden dolayı çocukluk çağındakiler gördüklerini yetişkinler gibi kavrayıp anlayamaz bu yüzden farklı şekilde etkilenir. Çocuklar kurgu ve gerçeklik farkını yetişkinler kadar kolay ayır edememektedir. Bu yüzden gerçek yaşamı ile sanal oyun ortamını ayırt edememekte ve sonucunda çocukların kötü ve zarar verici davranışlar sergilemelerine sebep olabilmektedir (57).

İnternet eğitim alanında hızla yerini almış ve artık öğrenciler deney ve gözlem yapmayı, kütüphane ve kitaplardan yararlanmayı sadece kolay yoldan internet ile yetinerek çalışmaktadır. Fakat internette olan sanal oyun ve sohbet, internet bağımlılığı ders ve akademik başarının düşmesine neden olmaktadır. Üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada başarısız olanların iki kat daha fazla internette vakit geçirdiği belirlendi(59). Problemlerini internet kullanımı bilişsel becerileri dikkat eksikliği, unutkanlık, konsantrasyon sorunu ve uyku bozuklukları yönünden olumsuz etkilediği görülmektedir(35).

4.2. Adölesan (Ergenlik) Dönemi

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre ergen döl verebilecek duruma gelmiş olan, erin, yeni yetme, akil baliğ, henüz evlenmemiş, çocukluktan yetişkinliğe geçiş ergenlik dönemidir.(2). 'Ergen' kelimesi Batı edebiyatında "adolescent" sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmaktadır. Latince büyüme, olgunlaşmak anlamlarında kullanılmakta olan "adolescere" fiili kökünden türemiş ve yapısından dolayı bir durumu tanımlamaktan çok bir süreci anlatmaktadır(3).

Adölesanlıktan sonraki dönemin yetişkinliğin başlangıcıdır. Sağlıklı geçirilen Adölesan dönemini sağlıklı geçiren bir yetişkin birey olarak toplumda benimsenir. Kuramcı Stanley Hall; ergenliği tanımlarken Türkçe karşılık olarak "fırtına ve stres "

kelimelerini kullanmaktadır(77). Psikoseksüel kuramın öncüsü Sigmoud Freud ise çocuklukta çevre, aile ve arkadaş ile yaşanan çatışmaların bilinçaltına yerleşmesi sonrasında adölesan dönemde tekrar bilinç yüzeyine çıkıp duygusal patlamalara neden olduğunu söylemektedir(78). Duygusal patlamalar adölesanların üstesinden gelemediği duygular ile baş etmede kullandıkları yöntemdir(79). Psikososyal kuramın öncüsü Erik Ericson a göre ise bu dönem sadece hormonal ve cinsel dürtü ile farklılaşma bu dönemin bir parçasıdır. Asıl bu dönemde olan şey benlik kavramını oluşturup kimlik arayışının içinden kendine öz ve özgün bir birey olma çabasıdır(80,16).

Sosyal öğrenme kuramının öncüsü Albert Bandura ise adölesanların sosyal çevreden gördüklerini model alıp yetişkinliğe adım atıldığını savunmaktadır. Çevresinde gözlemlediği aile, arkadaş ortamını zihninde yorumlayıp olgunlaşır. Bu olgunlaşma düzeyine göre toplumun normlarına uygun ya da uygun olmayan davranışlar göstermesine neden olur. Her zaman öğrenme dönemleri zordur fakat Adölesan dönemi fiziksel, psikolojik, ruhsal değişimin olduğu ve doğru rol modelli bulup öğrenmek açısından daha zor bir dönemdir(16). Doğru rol modelden kasıt hata yapmayı engellemek değil, hata olduğunu görmesini sağlayan kişidir şeklinde tanımladı(81).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 10-19 yaş grubu “Adolesan” dönemi, 15-24 yaş grubu ise “Genç” dönem adlandırmaktadır. Adölesan ve gençlik dönemlerine ait yaşların kesişmesi nedeniyle de 10-24 yaş grubu “Genç İnsanlar” olarak adlandırılır (4). Ergenlik dönemi, fiziksel büyüme, psikososyal, bilişsel gelişme ve olgunlaşmayı içeren birçok değişim, büyüme ve gelişimin olduğu bir dönemdir (5).

4.2.1. Adölesan dönemi ve kuramsal yaklaşımlar

4.2.1.1. Sigmund Freud-psikoseksüel gelişim kuramı

Bu kurama göre iki olgunlaşma süreci vardır:

- a) Kişiliğin özgürleşmesiyle ve dürtülerini kontrol edip ortama uyum sağlamaya yardımcı olan gerçeklik ilkesinin ortaya çıkması ile kendini belli eden ego gelişimi
- b) Psikoseksüel gelişim ise oral dönem, anal dönem, fallik dönem, latans dönem son olarak genital dönem olarak beş dönemden oluşur. Bu sürecin temel sonucu kişisel, fiziksel, cinsel kimliğinin oluşumunda katkıda bulunmaktır(82).

4.2.1.2 Eric Erikson- psikososyal kişilik gelişimi kuramı

İnsan yaşamının fazla değişimi içeren Adölesan dönemi ana görevinin kimlik gelişimi olduğu savunulmaktadır(83).Bu yaklaşımın devamında Erikson'un kuramını yaşamın tüm dönemleri ve tüm toplumsal öğeleri ele alarak diğer psikanalitik kuramlardan farklı kılmaktadır. Çünkü Adölesan dönemde kazanılması gereken temel özelliğin kimlik gelişimi olduğunu savunur. Kimlik kavramını anlatırken arada duyguya arada da psikolojik yapıya işaret etmekte ve bu oluşum sürecini anlatırken bilinç ve bilinç dışı sistemlerin bileşimi olarak anlatmaktadır. Erikson'a göre kimlik oluşumundaki duygu ne yaptığını, kim olduğunu ve onun önemseydiği insanların onu kabul etmesidir. Kimlik keşif sürecinde toplumu ve kendini benimsemeyi içerir. Bu anlamda özellikle Adölesan döneminde yoğun olarak kendine "ben kimim?" sorusunu sorar. Adölesan bu dönemde deneyimleri yaşarken bir engelle karşılaşınca kimlik kargaşası yaşayabilir. Kimlik kargaşası ise rol, sorumluluk ve yaşantılar arasında bütünlük bağlantı kuramama sonucunda ortaya çıkarmakta olduğunu savunmaktadır(83).

4.2.1.3.Peter Blos – ayrılma – bireyleşme modeli

Blos'a göre kimlik oluşum süreci temelde ayrılmaya dayanmaktadır. Adölesanlar aile ile olan ilişkilerinde özgür olamadıkları için arkadaşlık ilişkilerine yönelerek aile ile olan duygusal bağı azaltmaktadır. Blos arkadaş gruplarının; aileye olan bağımlılıktan kurtulma ve Adölesan çatışmalarının çözülmesinde etkin bir rol aldığını savunmaktadır(83). Kişisel uyum ve aileye bağlanma arasındaki ilişki de birleşme ve ayrılmanın aracı olduğu kabul edilmiş ve bunun Türk kültürü ile uyumlu olduğu saptanmış olup destekleyen verilere sahiptir(84).

4.2.2. Adölesan dönemde fiziksel büyüme ve gelişme

Kuşkusuz adölesan dönemindeki en çarpıcı değişim; kişilik, sosyal ve benlik kavramları üzerinde olur fakat bedensel/fiziksel değişimde fazla bir şekilde bireysel farklılıkların oluşumundaki etkisini görmek mümkündür (6). Fiziksel değişimler adölesan bireylerde gözlenen değişimlerin ilki olan vücuttaki organların büyüme, gelişme ve olgunlaşma sürecidir. Halk arasında buluş çağı olarak da adlandırılmaktadır. Adölesan bireylerin akli olgunluğunun başlamasıyla beraber bireylerde üreme için vücutlarındaki gerekli değişimin başladığı dönem olarak da

söylemektedir. Adölesanların cinsiyetleri bu dönemdeki değişikliklerin farklı olmasındaki en büyük sebeptir. Adölesan bireyin vücudundaki değişiklikler şu şekilde özetlenebilir(74).

Adölesan dönemi sonuna kadar devam eden fiziksel gelişme büyüme ve olgunlaşma ile hızlanarak devam eder. Gelişimin hızında etkili olan, iç salgı bezleri ve hormonların ne kadar hızlı salgılanıp salgılanmadığıyla ilişkili olduğu görülmektedir(30). Kızlarda 10-11 yaşlarında başlayan değişimler, erkeklerde 12-13 yaşlarına kadar değişim başlaması gecikebilmektedir. Beslenme, uyku ve fiziksel aktiviteler adölesanın beden sağlığını doğrudan etkileyen faktörlerdendir (32).Kızlar ergenlik dönemine erkeklerden önce başlar. Ancak ergenliğin ilerleyen yıllarında erkeklerin gelişimi kızların gelişimine yetişmektedir(31).

Oluşan fiziksel değişimler(boy, kilo, vücut şekli), cinsiyet bezlerinin olgunlaşması değişen hormon yapısıyla beraber adölesan cinsel dürtü ve duygularla karşı karşıya gelmektedir. Oluşan bu değişimler iki aşamada değerlendirilir, birincil cinsel gelişmeler; erkeklerde sperm üretilmeye başlanması kızlarda ise adet kanamasının olduğu dönem olduğu ifade edilmektedir (9). İkincil cinsel gelişmeler ise fiziksel gelişimde de ifade edildiği gibi, Cinsel gelişim erkeklerde omuzların genişlemesi ve sesin gürleşmesi testislerin büyümesi, koltuk altı ve genital bölgelerde kıllanmaların görülmesi, kızlarda ise kızların kalçalarının, göğüslerinin büyümesi koltuk altında ve genital bölgede tüylenmelerin başlaması, meme uçlarının belirginleşmesi ile ortaya çıkmayla başlamaktadır (33,10).

4.2.3. Adölesan dönemde psikososyal gelişme

Birçok değişimin birlikte yaşandığı adölesan dönemi hızlı bir büyüme ve gelişme sürecini kapsar. Farklı ve anlaşılması zor olup her bireye göre değişiklik gösterse de birçok adölesan bu süreci başarılı şekilde atlatabilmektedir(11). Bu hızlı büyüme ve gelişmenin olduğu adölesan döneminde psikososyal gelişme 3 dönemde anlatılır: Erken (10-13 yaşlar), Orta (14-17 yaşlar), Geç (17-18’li yaşlardan başlayıp 21’li yaşlarda sona erme) olarak kabul edilen dönemlerdir(12).

4.2.3.1. Erken adölesan dönemi (Başlangıç evresi)

10-13 yaş aralığında olan adölesanlar da en hızlı fiziksel değişim süreçlerindedir. Ayna karşısında geçirdikleri süre artar ve bu hızlı değişimle baş edip

uyum sağlama çabası gösterirler.(yüzde çıkan sivilceler, genişlene omuzlar, belirginleşen göğüs uçları, koltukaltı ve genital bölgedeki kıllanmalar). Adölesan bunları yaşarken benimseyemediğinde ani ve aşırı tepki gösterebilmektedir (13).

Ergen çocukluk döneminden çıkarak cinsel kimliğini kazanmaya başlar bir kız ya da erkek olduğunu fark eder. Seçimini yapan adölesan toplum içerisinde kendi rolünü belirler ve buna göre rolüne uygun davranışlar göstermeye başlar. Aynı cinsten olan arkadaşlarıyla daha çok vakit geçirir(15). Bu süreçte adölesan soyut düşünme kavramını geliştirir(felsefe, din, ölüm, yaşam,). Bu süreçte ne tam çocuk ne de tam bir yetişkindir, arada olduğu için ona yüklenen bazen çocuk bazense yetişkin rolünden sıkılıp ailenin farklı ve sürekli değişen; otorite, verilen sorumluluk ya da aileye bağlılığı sorgulamaya başlar. Böylece yaşlılarıyla daha fazla vakit geçirmeye başlar(16).

4.2.3.2. Orta adölesan dönemi

14-17 yaş aralığında olan adölesanlar fiziksel görünümünü kabullenmiş ve artık çevreye uyum sağlama için akran ve topluma göre düşünerek olgunlaşan fikirleriyle saç şeklini, ne giyeceğine karar verme gibi sorunları başlar(13).

Adölesan artık bir birey olma ve bunu ailesine kabul ettirme aşamasına gelir. Bağımsızlık duygusunu yoğun yaşar ailesinden uzaklaşır ya da çatışmaya başlar. Böylece akranlarına ve karşı cinse yönelir onların fikirleri ve onların beğenisini almak onlar için bu dönemde daha baskındır. Bu süreçte akranlarını taklit etme, her şeyi yapabileceğine inanıp olan zararlı şeyleri(alkol, sigara, madde bağımlılığı) anlayamamaktadır. Cinsel kimliğine karar veren adölesanlar eğer toplumun uygun görmediği bir kimlik seçmişse homoseksüellik gibi bu konuda hem akran çevresi hem de ailesiyle sorunlar yaşanabilmektedir(17,15).

4.2.3.3. Geç adölesan dönemi

17-18'li yaşlarda başlayıp 21'li yaşlarda sona eren adölesanların son dönemi başlar. Bu dönemde artık hayata karşı daha gerçekçi bir bakış açısı kazanır, öğrendiği ve yaşadıklarını sentezleyip yorumlayarak kişiliğine uygun daha sakin ve sorumluluk sahibi biri olarak davranır. Bu dönemde artık arkanlar değil bireysel ilişkiler önemini kazanır. Aile ve toplumu daha iyi anlar eskiden yaptığı çatışmaları yapmaz ve gelecek

ile ilgili plan yapmaya başlar hayatını, mesleğini, kim olacağına karar verdiği bir dönemdir(11,16).

5. MATERYAL VE METOT

5.1. Araştırmanın Amacı ve Türü

Bu araştırma lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve etkileyen etmenlerin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı bir çalışma olarak yapıldı.

5.2. Araştırma Soruları

Adölesan dönemi ile internet bağımlılığı arasında ilişki var mı? Adölesanların sosyo-demografik özelliği ile internet bağımlılığı arasında ilişki var mı?

5.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Bu araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında, Batman Merkez Mevlana Anadolu Lisesi öğrencilerine yönelik yapıldı.

5.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Bu araştırmanın evrenini Batman İl Müdürlüğü tarafından çalışma yapılmasını uygun gören Batman Merkez Mevlana Anadolu Lisesinde öğrenci olarak öğrenim gören 830 öğrenciden oluşmaktadır. Bu evrenin örnekleme gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya katılan 595 öğrenciden oluşmaktadır.

5.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri İstanbul Medipol Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan ve Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra “Sosyo-Demografik Veri Formu” ve “İnternet Bağımlılık Ölçeği” ile veriler toplandı.

5.5.1. Sosyo-demografik veri formu (Ek-I)

Batmana Merkez Mevlana Anadolu Lisesinde öğrenci olarak öğrenim gören ve araştırmayı kabul eden gönüllülerin sosyo-demografik verilerini tanımlamak amacıyla oluşturulan 19 soruluk anket formudur. Ankette; sınıf, yaş, cinsiyet, aile yapısı, kardeş sayısı, günlük interneti kullanım süresi, interneti kullandığı konum, interneti kullanım amacı, arkadaş sayısı, arkadaş ilişkisi, sosyal aktiviteleri, televizyon izleme süresi, aile ile birlikte yapılan aktivite, ödevlerine yönelik kullandığı kaynak ile ilgili sorular yer almaktadır.

5.5.2. İnternet bağımlılığı ölçeği (Ek-II)

2009 Yılında S. Günüş ve M. Kayri Türkçe internet bağımlılık ölçeği geliştirmek ve örneklem bulgularından yola çıkıp Türkiye’deki internet bağımlılık

profilini belirleme için. Örnekleme, ortaöğretim olan 754 öğrenciden oluşan. Ölçek beşli likert tipinde olup, 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında; bireylerin bağımlılık durumları hakkında daha detaylı sonuçlar elde edebilmek için sınıflandırma tekniklerinden “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” tekniği uygulanmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa (a) iç tutarlık katsayısı 0.944 olarak bulunmaktadır. Bu çalışmada, yapı geçerliği için açıklayıcı (exploratory) faktör analizi, elde edilen faktör yapısının doğruluğunu test etmek için de doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi yöntem olarak belirlemektedir. Ölçek dört alt faktörden oluşmaktadır. Bu dört faktör; “Yoksunluk”, “Kontrol Güçlüğü”, “İşlevsellikte Bozulma” ve “Sosyal İzolasyon” olarak adlandırılmaktadır. Tutum düzeyleri beşli likert dereceleme ile ölçeklendirilmektedir. Likert tipindeki derecelmeler; “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir. Ölçek maddeleri 5’ten 1’e doğru puanlandırılmış olup, “Tamamen Katılıyorum” derecesine 5 puan karşılık gelirken “Kesinlikle Katılmıyorum” derecesine 1 puan karşılık gelmektedir. Yani madde puanları 1’den 5’e doğru arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Ölçeğe ilişkin toplam açıklanan varyans %47,463 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, 754 bireyden 76’sı (%10,1) internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir(73).

5.6. Araştırmanın Etik Yönü

İstanbul Medipol Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 18.06.2019 tarihinde etik kurul onayı, Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 09.09.2019 tarihinde araştırmanın uygulanabilmesi için yazılı izin alındı.

Örnekleme alınan lise öğrencilerinden, araştırmanın amacı açıklanarak araştırmaya katılma veya katılmamaya karar vermede özgür oldukları açıklandı. Elde edilen bilgiler ve kimlik bilgileri saklı tutularak çalışmanın yayınlanabileceği anlatılarak katılmayı kabul ettiklerine ilişkin yazılı bilgilendirilmiş gönüllü olur formu alındı (ek-3).

5.7. Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı değişkenler: Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı belirleme ölçeği

Bağımsız değişkenler: Lise öğrencilerinde internet bağımlılığını etkileyen sosyo-demografik özellikler

5.8. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırmanın yapıldığı okulda 2018-2019 eğitim yılında öğrenim gören araştırmayı kabul eden, tüm soruları eksiksiz dolduran öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma sonuçları sadece Batman Merkez Mevlana Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerini kapsamaması genellemenin yapılamaması araştırmanın sınırlılığdır.

5.9. Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen verilerin SPSS 22.0 paket programı kullanılarak analiz edildi. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda İnternet Bağımlılık Ölçeğinin normal dağılım ($p < 0,05$) gösterdiği görüldü. Aşağıdaki tabloda, verilerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler sunuldu.

İncelenen Özellik	İstatistiksel Yöntemler
Katılımcıların bireysel, sosyal ve internet kullanım özellikleri	Sayı, yüzde, ortalama
Ölçeklerin iç tutarlılığı	Cronbach alfa katsayısı
Normal Dağılım	Kolmogorov-Smirnov
İki bağımsız grup ortalamasının karşılaştırılması	MannWhitney U testi
İkiden fazla bağımsız grup ortalamasının karşılaştırılması	Kruskall Wallis Analizi

Ölçek ve Alt Boyutları	Cronbach Alfa Katsayısı
Yoksunluk	0,83
Kontrol güçlüğü	0,86
İşlevsellikte bozulma	0,86
Sosyal İzolasyon	0,88
TOPLAM	0,93

6. BULGULAR

Tablo 1: Öğrencilerin Bireysel Özelliklerinin Dağılımı (N=595)

Bireysel Özellikleri	Sayı	Yüzde
Yaş Grupları ($15,2 \pm 0,8$; 14-18 Aralığında)		
14	107	18,0
15	264	44,4
16 ve üzeri	224	37,6
Cinsiyet		
Kadın	314	52,8
Erkek	281	47,2
Sınıf Düzeyi		
Birinci	114	19,2
İkinci	332	55,8
Üçüncü	149	25,0
Aile Yapısı		
Çekirdek Aile	480	80,7
Geniş Aile	115	19,3
Kardeş Sayısı		
Tek kardeş	10	1,7
İki kardeş	206	34,6
Üçkardeş	379	63,7

Tablo 1 incelendiğinde; öğrencilerin yaş ortalaması $15,2 \pm 0,8$ olup, %44,4'ünün 14 yaş grubunda olduğu saptandı. %52,8'inin kadın cinsiyette (n=314) ve %55,8'inin ikinci sınıfta öğrenim gördüğü (n=332) belirlendi. %80,7'sinin çekirdek aileye üye oldukları (n=480) ve %63,7'sinin üç kardeşe (n=379) sahip olduğu görüldü.

Tablo 2: Öğrencilerin Sosyal Özelliklerinin Dağılımı (N=595)

Sosyal Özellikleri	Sayı	Yüzde
Yeterli Sayıda Arkadaş Varlığı		
Evet	489	82,2
Hayır	38	6,4
Kararsızım	68	11,4
Arkadaşlar ile İlişkiler		
Çok iyi	283	47,6
İyi	214	36,0
Orta	72	12,1
Kötü	13	2,2
Çok kötü	13	2,2
Eğlence Amaçlı Tercih Edilen Aktiviteler*		
Sinema	155	26,1
Tiyatro	17	2,9

Müze-Gezi	42	7,1
Müzik-Hobi-Görsel	262	44,0
Spor	218	36,6
Diğer	62	10,4
Fiziksel Aktiviteye Ayrılan Süre		
Hiç ayırmıyorum	139	23,4
Günde 1 saatten az	215	36,1
Günde 1-2 saat	208	35,0
Günde 3-4 saat	27	4,5
Günde 5 saat ve üzeri	6	1,0
Televizyon İzlemeye Ayrılan Süre		
Hiç izlemiyorum	115	19,3
Günde 1 saatten az	222	37,3
Günde 1-3 saat	215	36,1
Günde 4-6 saat	34	5,7
Günde 7 saat ve üzeri	9	1,5
Günlük Problemleri Çözmek için İzlenen Yol		
Sorunu analiz eder, çözüm yolları oluştururum	258	43,4
Arkadaşlarım ve ailemden destek alırım	194	32,6
Düşünmem, kendiliğinden geçer	90	15,1
İnternete danışırım	32	5,4
Profesyonel destek alırım.	12	2,0
Başkalarına çözdürürüm	9	1,5
Aile Üyeleri ile Aktiviteler*		
Sohbet etmek	404	67,9
Film-TV izlemek	219	36,8
Cep telefonu ve internet	42	7,1
Kitap okumak	28	4,7
Oyun oynamak	23	3,9
Diğer	13	2,2
Ödev ve Araştırma için Yararlanılan Kaynaklar*		
Kütüphaneler	28	4,7
İnternet kaynakları	476	80,0
Ders notları	97	16,3
Diğer	45	7,6

*: Birden fazla yanıt seçeneği işaretlenen sorulardır.

Öğrencilerin %82,2'si yeterli arkadaşını bulunduğunu (n=489) ve %47,6'sı arkadaşları ile çok iyi ilişkilerinin olduğunu (n=283) belirtti. Öğrencilerin eğlence amaçlı gerçekleştirdiği aktiviteler arasında ilk üç sırada müzik-hobi-görsel (%44,0), spor (%36,6) ve sinema (%26,1) yer aldığı görüldü. %36,1'inin fiziksel aktiviteye %37,3'ünün televizyon izlemeye gün içinde ayırdığı sürenin 1 saatten az olduğu belirlendi. Günlük problemleri çözmek için izlenen yol olarak %43,4'ü sorunu analiz ederek çözüm yollarını belirlediğini (n=258), %32,6'sı arkadaşları ve aileden destek

aldığını (n=194) ve %15,1'i düşünmeyip kendiliğinden geçmesini beklediğini (n=90) belirtti. Aile üyeleri ile gerçekleştirilen aktiviteler arasında sohbet etmenin (%67,9), film-TV izlemenin (%36,8) ve cep telefonu ve internet kullanmanın (n=42) ilk üç sırayı aldığı görüldü. Ödev ve araştırma için yararlanılan kaynaklar arasında ilk sırada internet kaynaklarının (%80) ve son sırada kütüphanelerin (%4,7) yer aldığı belirlendi.

Tablo 3: Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerinin Dağılımı (N=595)

İnternet Kullanım Özellikleri	Sayı	Yüzde
Günlük İnternet Kullanımı		
Hiç kullanmıyorum	126	21,2
1-3 saat	413	69,4
4-6 saat	45	7,6
7 saat ve üzeri	11	1,8
İnternete Bağlanılan Konum *		
Ev	499	83,9
Okul	19	3,2
İnternet Cafe	20	3,4
Kütüphane	4	0,7
Tanıdık ev-iş yeri	15	2,5
Yurt	11	1,8
Diğer	27	4,5
İnternet Kullanım Amaçları*		
Ödev takibi	256	43,0
Online oyun	131	22,0
Hobi	192	32,3
Webde sörf	82	13,6
Güncel olayları takip etme	201	33,8
Online alışveriş	71	11,9
E-posta takibi	25	4,2
Sık Kullanılan Sosyal Ağlar*		
Instagram	371	62,4
Whatsapp	176	29,6
YouTube	98	16,5
Diğer	76	12,8
Facebook	40	6,7
İnternet Bağlılık Düzeyi		
Hiç bağlı değilim	155	26,1
Bağlı değilim benim için bir hobi	269	45,2
Oldukça bağılıyım	83	13,9
Çok bağılıyım	39	6,6
İnternetsiz bir yaşam düşünemem	49	8,2
Sabah Kalkar Kalkmaz İnternete Bağlanma Durumu		
Uyanır uyanmaz doğrudan telefon ve internete bakarım	107	18,0
	164	27,6

Diğer işlerimi bitirdikten sonra telefon ve internetle uğraşırım	324	54,5
Sabahları internetle uğraşmam		
İnternet Kaynaklarının Öğrenme İhtiyacına Katkı Düzeyi		
Kesinlikle katkı sağlar	340	57,1
Kısmen katkı sağlar	166	27,9
Katkı sağlamaz	89	15,0

*: Birden fazla yanıt seçeneği işaretlenen sorulardır.

Tablo 3 incelendiğinde; öğrencilerin %69,4'ünün günlük internet kullanım süresinin 1-3 saat arasında olduğu belirlendi (n=413). %83,9'unun evden internete bağlandığı (n=499) ve %43,0'ünün ödevlerini (n=256) ve %33,8'inin güncel olayları (n=201) takip etmek amacıyla interneti kullandığı saptandı. %62,4'ünün instagram (n=371), %29,6'sının Whatsapp (n=176) ve %16,5'inin YouTube (n=98) sık kullandıkları sosyal ağlar olduğu görüldü. İnternet bağımlılık düzeyi ile ilgili %45,2'si bağılı olmadığını bir hobi olduğunu (n=269), %26,1'i hiç bağılı olmadığını (n=155) ve %13,9'u oldukça bağılı olduğunu (n=83) belirtti. %54,5'i sabahları internette uğraşmadığını belirtirken (n=324), 57,1'inin internetin öğrenme ihtiyacına kesinlikle katkı sağladığını (n=340) belirttiği görüldü.

Tablo 4: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puan Ortalamaları (N=595)

Ölçek ve Alt Boyutları	Ort. ± S.S.	Min.-Max.
Yoksunluk	27,54 ± 7,13	11-55
Kontrol Güçlüğü	22,89 ± 6,22	10-50
İşlevsellikte Bozulma	15,57 ± 4,59	7-35
Sosyal İzolasyon	15,04 ± 4,59	7-35
TOPLAM	81,06 ± 18,73	35-163

Öğrencilerin ölçeğin toplamında elde ettikleri puan ortalamasının 81,06 ± 18,73 olduğu belirlendi. Ölçek alt boyutları arasında en yüksek puan ortalamasını yoksunluk alt boyutundan (27,54 ± 7,13); en düşük puan ortalamasını ise sosyal izolasyon alt boyutundan (15,04 ± 4,59) elde ettikleri saptandı.

Tablo 5: Öğrencilerin Bireysel Özellikleri İle İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=595)

Bireysel Özellikleri	Ort. ± S.S.	Test ve p Değeri
Sınıf Düzeyi		
Birinci	79,10 ± 20,91	KW=4,833 p=0,089
İkinci	81,77 ± 18,07	
Üçüncü	80,99 ± 18,41	
Cinsiyet		
Kadın	79,48 ± 17,31	Z=-2,155 p=0,031
Erkek	82,83 ± 20,08	
Yaş Grupları		
14	77,56 ± 19,94	KW=8,266 p=0,016 a< b, c
15	82,60 ± 18,39	
16 ve üzeri	80,92 ± 18,38	
Aile Yapısı		
Çekirdek Aile	81,59 ± 18,70	Z=-1,496 p=0,135
Geniş Aile	78,84 ± 18,77	
Kardeş Sayısı		
Tek kardeş	76,80 ± 6,23	KW=4,668 p=0,097
İki kardeş	83,18 ± 18,14	
Üçkardeş	80,02 ± 18,73	

Öğrencilerin cinsiyetleri ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0,05$).

Öğrencilerin yaş grupları ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,05$). 14 yaş grubundaki öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, 15 yaş grubundakilerden ileri düzeyde ($p<0,01$) ve 16 yaş ve üzeri grubundakilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük bulundu ($p<0,05$).

Öğrencilerin diğer bireysel özellikleri ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık saptanmadı ($p>0,05$).

Tablo 6: Öğrencilerin Sosyal Özellikleri ve İnternet Kullanım Özellikleri İle İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=595)

Sosyal Özellikleri ve İnternet Kullanım Özellikleri	Ort. ± S.S.	Test ve p Değeri
Yeterli Sayıda Arkadaş Varlığı		Z=-0,602
Yeterli	80,58 ± 18,47	p=0,547
Yetersiz-Kararsızım	83,26 ± 19,83	
Arkadaşlar ile İlişkiler		
Çok iyi	79,15 ± 16,78	KW= 5,676
İyi	82,53 ± 19,93	p=0,059
Orta-Kötü-Çok kötü	83,36 ± 20,88	
Fiziksel Aktiviteye Ayrılan Süre		
Hiç ayırmıyorum	80,59 ± 16,45	KW= 0,276
Günde 1 saatten az	81,60 ± 19,67	p=0,871
Günde 1 saat ve üzeri	80,85 ± 19,16	
Televizyon İzlemeye Ayrılan Süre		
Hiç izlemiyorum	81,36 ± 19,72	KW= 1,260
Günde 1 saatten az	79,75 ± 16,61	p=0,533
Günde 1 saat ve üzeri	82,05 ± 19,96	
Günlük Problemleri Çözmek için İzlenen Yol		
Sorunu analiz eder, çözüm yolları oluştururum	79,58 ± 16,61	KW= 11,642
Arkadaşlarım ve ailemden/profesyonel destek alırım	80,22 ± 20,01	p=0,009
Düşünmem, kendiliğinden geçer/Başkalarına çözdürürüm	84,58 ± 20,46	a, b<c, d
İnternete danışırım	87,56 ± 18,84	
Günlük İnternet Kullanımı		
Hiç kullanmıyorum	76,37 ± 20,27	KW= 31,425
1-3 saat	81,31 ± 16,48	p=0,000
4 saat ve üzeri	89,75 ± 26,28	a<b<c
İnternet Bağımlılık Düzeyi		
Hiç bağılı değilim	73,83 ± 16,94	
Bağılı değilim benim içim bir hobi	86,20 ± 15,94	KW= 58,637
Oldukça bağılıyım	86,43 ± 19,54	p=0,000
Çok bağılıyım	82,30 ± 17,57	a<b, c, d, e
İnternetsiz bir yaşam düşünemem ^c	84,16 ± 26,51	d<b
Sabah Kalkar Kalkmaz İnternete Bağlanma Durumu	84,57 ± 24,39	KW= 23,512
Uyanır uyanmaz doğrudan telefon ve internete bakarım	84,03 ± 14,57	p=0,000
Diğer işlerimi bitirdikten sonra telefon ve internetle uğraşırım	78,40 ± 18,08	c< a, b
Sabahları internetle uğraşmam		
İnternet Kaynaklarının Öğrenme İhtiyacına Katkı Düzeyi	81,52 ± 17,71	KW= 11,473
Kesinlikle katkı sağlar ^a	82,69 ± 18,73	p=0,003
Kısmen katkı sağlar	76,26 ± 21,08	c< a, b

Öğrencilerin **günlük problemleri çözümede izledikleri yol ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları** arasında **ileri düzeyde** anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,01$). Sorunu analiz ederek çözüm yolları oluşturmayı ve arkadaş ve aileden/profesyonel destek almayı tercih eden öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, düşünmeyip kendiliğinden geçmesini beklemeyi/başkalarına çözdürmeyi tercih edenlerden istatistiksel olarak ($p<0,05$) ve internete danışmayı tercih edenlerden ileri düzeyde ($p<0,01$) anlamlı derecede düşük bulundu.

Öğrencilerin **günlük internet kullanım süresi ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları** arasında **çok ileri düzeyde** anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,001$). Hiç kullanmayan öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, günde 1-3 saat arasında ve 4 saat ve üzerinde kullananlardan çok ileri düzeyde anlamlı derecede düşük bulundu ($p<0,001$). Günde 1-3 saat arasında kullanan öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, günde 4 saat ve üzerinde kullananlardan çok ileri düzeyde anlamlı derecede düşük bulundu ($p<0,001$).

Öğrencilerin **internet bağımlılık düzeyi ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları** arasında **çok ileri düzeyde** anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,001$). Hiç bağılı olmadığını belirten öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, diğer düzeylerdeki öğrencilerden çok ileri düzeyde anlamlı derecede düşük bulundu ($p<0,001$). Çok bağılı olduğunu belirten öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, bağılı olmayıp hobi olduğunu belirtenlerden ileri düzeyde anlamlı derecede düşük bulundu ($p<0,01$).

Öğrencilerin **sabah kalkar kalkmaz internete bağlanma durumu ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları** arasında **çok ileri düzeyde** anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,001$). Sabahları internetle uğraşmadığını belirten öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, uyanır uyanmaz telefona ve internete bakanlardan ileri düzeyde ($p<0,01$) ve diğer işlerini bitirdikten sonra telefon ve internetle uğraşanlardan istatistiksel olarak ($p<0,05$) anlamlı derecede düşük bulundu.

7. TARTIŞMA

İnternet bağımlılığı; son yıllarda gelişen teknoloji ve internet kullanımının yaygınlaşması ile ortaya çıkan, uzun süre internet kullanılması, internete erişim olmadığında çeşitli yoksunluk belirtilerinin gösterilmesi ve kötü kişilerarası ilişkilerin yerine interneti koyma gibi karakteristik özelliklere sahip bir davranışsal bağımlılık türüdür(94).

İçinde olduğumuz teknolojik çağda doğan ve büyüyen adölesanlar, oldukça küçük yaşlardan itibaren birlikte oldukları internet ve teknolojik aletleri diğer yaş gruplarına göre daha rahat kullanmakta ve daha fazla duygusal bağ kurmaktadır. Jordan ve Andersen'in 2017 yılında yaptıkları araştırma, adölesanların tek seferlik bağımlılık yaratıcı madde kullanımının, ileri yaşlarda yüksek oranlarda bağımlılığa dönüştüğünü göstermektedir(95) . Bu bilgilerin ışığında küçük yaşlardan itibaren bilgisayarlar, tabletler ve akıllı telefonlar gibi teknolojik araçların yardımı ile interneti sürekli olarak kullanan adölesanların ise internet bağımlılığı açısından büyük risk taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Adölesanlarda internet bağımlılığı fiziksel ve/veya psikolojik olarak çok çeşitli şekillerde ortaya çıkabilen bir bağımlılık türüdür. Gösterilen semptomlar bireyin ait olduğu topluma, sosyokültürel özelliklerine ve yaşadığı çevreye bağlı olarak değişkenlik göstermek ile birlikte sıklıkla; sosyal çekilme, yalnızlık, motivasyon eksikliği ve düşük okul performansı şeklinde gözükmektedir. Adölesanların geçiş dönemlerinde yaşadıkları fiziksel ve duygusal değişimlere ek olarak çeşitli sebeplerden kaynaklı olarak deneyimledikleri stres, adölesan bireylerin uygunsuz baş etme yöntemleri geliştirmelerine yol açmaktadır(96).

Bu bölümde ülkemizde fazla olan genç nüfusun internet bağımlılığını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmanın bulguları ilgili literatür doğrultusunda 3 başlık altında tartışılmaktadır;

- Öğrencilerin bireysel ve sosyal özelliklerinin tartışılması
- Öğrencilerin internet kullanım özelliklerinin tartışılması
- Öğrencilerin internet bağımlılık ölçeği ve alt boyutlarından elde ettikleri puanların tartışılması

7.1 Öğrencilerin Bireysel ve Sosyal Özelliklerinin Tartışılması

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin yaş ortalaması $15,2 \pm 0,8$ olup, öğrencilerin ağırlığının (%44,4) 14 yaş grubunda olduğu saptanmıştır. Örneklemini oluşturan öğrencilerin ağırlığının (%52,8) kadın cinsiyette ve çoğunluğunun (%55,8) ikinci sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin dörtte üçünden fazlasının (%80,7) çekirdek aileye üye oldukları ve yarısından fazlasının ise (%63,7) üç kardeşe sahip olduğu saptandı.

Örneklemini oluşturan öğrencilerin internet bağımlılıklarını etkileyebilecek faktörler olan sosyal özellikleri incelendiğinde, öğrencilerin %82,2'si yeterli arkadaşını bulunduğunu ve %47,6'sı arkadaşları ile çok iyi ilişkilerinin olduğunu belirlendi. Öğrencilerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözmelerinde en sık olarak sorunu analiz ederek çözüm yollarını belirledikleri, (%43,4) ikinci sırada arkadaşları ve ailelerinden destek aldıkları (%32,6) ve son sırada ise düşünmeyip kendiliğinden geçmesini bekledikleri (%15,1) saptandı. Örnekleme dahil edilen öğrencilerin ödevlerini ve araştırmalarını yaparken yararlandıkları kaynaklar incelendiğinde ise ilk sırada internet (%80) son sırada ise kütüphanelerin (%4,7) yer aldığı belirlendi.

Türkiye’de bulunan bir lisedeki öğrencilerin profilini yansıtan bu bulgular, ulusal ve uluslararası literatür ile karşılaştırıldığında, bireysel ve sosyal özellikler bakımından diğer araştırmalar ile uyumlu olduğunu gösterdi (97, 98,99,100).

Öğrencilerin internet bağımlılığı geliştirmelerini etkileyebilecek bireysel ve sosyal özellikleri incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetinin “İnternet Bağımlılık Ölçeği” puanlarını etkileyen faktörlerden biri olduğu ve erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek puan aldığı saptandı. ($p < 0,05$) İlgili literatüre bakıldığında erkek cinsiyetin internet bağımlılığı için bir faktör olduğu görülmektedir. Uluslararası literatürde erkek cinsiyetteki öğrencilerin internet bağımlılığına daha eğilimli olmasının sebepleri arasında, erkek öğrencilerin duygularını kadın öğrencilere göre daha rahat ifade edememesi, kadın öğrencilerin internet ve video oyunları konusunda erkek öğrencilere kıyasla daha az bilgisinin olması ve erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla daha özgür davranma alanlarının olması gösterilmektedir(103,102). Benzer sonuçlar ülkemizde yapılan araştırmalarda da gözükmemektedir. Ulusal literatür incelendiğinde ise erkek öğrencilerin

internet bağımlılığına daha yatkın olmalarının sebeplerinin; internet kafelere kız öğrencilere kıyasla daha kolay ulaşmaları, toplumsal baskının kadın cinsiyetteki öğrenciler üzerinde daha fazla olması ve erkek öğrencilerin evlerinde kişisel bilgisayarlara daha fazla erişimleri olması gösterilmektedir (104,105).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin yaş grupları ile internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında 14 yaş grubundaki öğrencilerin elde ettikleri puan ortalaması, 15 yaş grubundakilerden ileri düzeyde ($p<0,01$) ve 16 yaş ve üzeri grubundakilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük bulundu ($p<0,05$). Bu bulgu ile ilgili hem ulusal hem uluslararası literatür incelendiğinde internet bağımlılığı konusunda en savunmasız grupların 14-16 yaş grubundaki adölesanlar olduğu görüldü (106, 107, 110). Bu yaş grubuna ait bireyler, küçük yaşlardan beri teknoloji ve internet ile birlikte büyümekte ve kendilerinden önceki kuşaklara göre hem yeni durumlara daha kolay uyum sağlamakta hem de verilen bilgiyi daha kolay özümsemektedirler. Fakat bu kolay adaptasyon ve hızlı öğrenme yetenekleri, bu yaş grubundaki bireyler için avantaj oldukları kadar bireyleri bağımlılık konusunda savunmasız kılan birer dezavantajda olabilmektedir. 14-16 yaş grubundaki bireylerin liseye geçiş sürecine alışmaları, toplumun kendilerinden beklentilerinin değişmesi, ergenlik sürecine geçiş yapmaları ve daha önce deneyimlemedikleri çeşitli stresörleri deneyimlemeye başlamaları bireylerin etkisiz baş etme mekanizmaları kullanmalarına yol açmaktadır. Günümüzde ise bu baş etme mekanizmalarından en ulaşılabilir olanı internet ve akıllı telefonlardır. İnternet kullanımının sadece günlük hayatta değil okul hayatında da yaygınlaşması ve öğrencilerin sıklıkla bir kaçış yolu olarak interneti kullanmaları ise ilerleyen dönemlerde alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılıkların yolunu açabilmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştıkları problemleri çözme konusunda izledikleri yol ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları arasında ileri düzeyde anlamlı istatistiksel fark saptandı ($p<0,01$) . Günlük yaşamda karşılaştıkları sorunları analiz ederek çözüm yolları oluşturmayı ve arkadaşlarından, ailelerinden veya profesyonellerden destek almayı tercih eden öğrencilerin elde ettikleri puan ortalamasının, problemin kendiliğinden geçmesini bekleyenlerden ($p<0,05$) ve problemleri çözmek için internete başvuranlar öğrencilerin puan ortalamalarından($p<0,01$) anlamlı derecede düşük olduğu saptandı.

İlgili literatüre bakıldığında adölesanlar arasında, etkin olmamak ile birlikte, internet kullanımını yaygın bir baş etme yöntemi olarak gözükmektedir (111,112). Etkin olmayan bu baş etme yöntemi internet kullanımının aşırı olması ile sonuçlanmaktadır. Aşırı internet kullanımını sosyal çekilmeye ve kişilerarası ilişkilerin bozulmasına yol açmakta bunları deneyimleyen birey ise kısır bir döngü içerisinde daha çok internet kullanımına yönelmektedirler. Yeterli baş etme mekanizması geliştirmeyen bireyler interneti bir kaçış aracı olarak kullanmakta ve negatif düşüncelerden kurtulmak amacıyla internette daha fazla vakit geçirmektedirler. Bunların sonucunda ise bireylerde düşük özgüven, anksiyete bozuklukları, depresyon gibi psikiyatrik rahatsızlıklar gelişmekte ve bireyler yaşamları üzerindeki kontrollerini yitirmektedirler.

7.2 Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerinin Tartışılması

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin günlük internet kullanım süresi ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları arasında çok ileri düzeyde anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,001$). Benzer şekilde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin sabah kalkar kalkmaz internete bağlanma durumu ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları arasında çok ileri düzeyde anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,001$). Örneklemeye dahil edilen öğrencilerden günlük internet kullanımını 4 saat üzerinde olan ve sabah kalkar kalkmaz internete bağlanan öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları puanların diğer öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu belirlendi. İlgili literatür incelendiğinde, öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkiyi gösteren çeşitli araştırmalar mevcut olmak ile birlikte, internet bağımlılığının kullanım süresinden bağımsız olarak kullanım amacı ve kullanım şekli ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalarda mevcuttur. Öğrencilerin interneti kötü kişilerarası ilişkilerin, günlük yaşamdaki problemlerin ve okuldaki başarısızlığın verdiği mutsuzluğu nötrlemek amacı ile kullanması, interneti kullandıkları süre fark etmeksizin bir davranışsal bağımlılık durumu oluşturduğunu göstermektedir. İnternet bağımlılığı gelişen bu bireylerde ise internet kullanımını öfori, heyecan ve dinginlik gibi duygular hissedilmesini sağlamakta

ve internet kullanımı olmadığı zamanlarda keyif verici madde bağımlılığına benzer fizyolojik tepkilere yol açmaktadır (113,114, 117,115,116).

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları arasında çok ileri düzeyde anlamlı derecede farklılık olduğu belirlendi ($p<0,001$). İnternete çok bağımlı olduğunu söyleyen öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği puanları, internete hiç bağımlı olmadığını söyleyen öğrencilerin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulundu. Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımının yaygınlaşması ile dünyamız her geçen gün internete daha bağımlı bir hale gelmektedir. Özellikle içinde bulunduğumuz Covid-19 pandemisinde eğitim-öğretimin uzaktan devam etmesi ve öğrencilerin internet aracılığı ile sosyalleşmesi öğrenciler arasında internetin aşırı kullanımının önünü açmıştır. İlgili literatür incelendiğinde internete bağımlılığın en çok arttığı dönem olan Covid-19 pandemisinde öğrencilerin problemlili internet kullanımının arttığını gösteren birçok çalışma olduğu görülmektedir. Baltacı, Akbulut ve Yılmaz'ın 2020 yılında yaptıkları çalışma Covid-19 pandemisinin sebep olduğu sosyal izolasyonun bireyleri uzun süreler internet kullanmaya ittiğini saptarken, Dong ve arkadaşlarının 2020 yılında yaptıkları araştırmada ise uzaktan eğitim sırasında öğrencilere yüklenen ekstra stresin ve pandeminin mental yükünün öğrencileri aşırı internet kullanımına ittiğini saptamıştır (118, 119).

Bütün bu bulgular ışığında araştırmaya dahil edilen öğrencilere bakıldığında ise interneti 4 saat ve üzerinde kullanan, sabah kalkar kalkmaz internete bağlanan ve internete bağımlılıkları yüksek olan öğrencilerin internet bağımlılığı geliştirme hususunda risk altında olduklarını ve bu bağımlılığın ileride daha tehlikeli bağımlılıklara dönüşebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

7.3. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Tartışılması

Örnekleme oluşturan öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin toplamında elde ettikleri puan ortalamasının $81,06 \pm 18,73$ olduğu belirlendi. İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde ise öğrencilerin en yüksek puanı yoksunluk alt boyutundan ($27,54 \pm 7,13$) en düşük puan ortalamasını ise sosyal izolasyon alt boyutundan ($15,04 \pm 4,59$) elde ettikleri saptandı. İlgili literatür incelendiğinde öğrencilerin en yüksek puanı aldıkları yoksunluk alt boyutu ile ilişkili çok çarpıcı

sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Reed ve arkadaşlarının 2017 yılında yaptıkları çalışmada problemlili internet kullanımına sahip bireylerin internet kullanımlarına ara verdikleri sırada taşıkardi, hipertansiyon, ruh halinde değişiklikler ve anksiyete düzeylerinde artma deneyimlediklerini saptamışlardır. Bu fizyolojik değişimleri opioid ve sedatif ilaç bağımlılarına benzeten Reed ve arkadaşları, aynı zamanda problemlili internet kullanımına sahip olan bireylerin durumun ve internet kullandıkları sürenin farkında olmadıklarını saptamışlardır (120). Kuss ve Griffiths'in 2012 yılında yaptıkları beyin görüntüleme sonuçlarının sistematik derlemesinde ise 18 farklı çalışmadaki Manyetik Rezonans Görüntüleme ve Pozitif Emisyon Tomografisi sonuçlarını incelemiş ve internet bağımlılığı gelişen bireylerin beyin yapılarının kumar ve keyif verici madde bağımlıları ile büyük oranda benzediğini saptamışlardır (117). Bu bulgular özellikle adölesanlar arasındaki internet bağımlılığı probleminin ciddiyetini ve büyüklüğünü gözler önüne sermektedir. Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin en yüksek puanlarının yoksunluk alt boyutundan almalarının, internet kullanımına ara verdikleri süre zarfında deneyimledikleri gerçek yoksunluk semptomları ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin en düşük puanı aldığı sosyal izolasyon alt boyutu internet kullanımının sosyal medya bölümü ile doğrudan ilişkilidir. Sosyal medya kullanımı git gide popülerlik kazanan bir internet kullanım yoludur. Digital 2021'in 9 veri analiz şirketi ile ortak olarak yaptığı çalışmada; dünya nüfusunun yarısından fazlasının sosyal medya hesabına sahip olduğu, dünya nüfusunun üçte ikisinin ise akıllı telefonlara erişimi olduğunu saptamışlardır. Sosyal medya kullanan insanların ise %95'inin birden fazla sosyal medya hesabına sahip olduğunu ve 2021 yılı içinde 1 milyardan fazla yeni sosyal medya hesabı açıldığını saptamışlardır (121). Sosyal medya kullanımının bu derece yaygınlaştığı dünyamızda, sosyal medya yalnızca bir haberleşme aracı olmaktan çıkmış, insanların kendilerini ifade etme özgürlüklerini kullandıkları, dünya çapındaki haberleri olabilen en hızlı şekilde aldıkları ve sıklıkla eğlence amaçlı kullandıkları bir platform haline geldi. Sosyal medyanın hızlı değişen doğası, like/dislike sistemi ve takipçi sayısı aynı zamanda patolojik olabilecek sorunların doğmasına zemin hazırlamaktadır. Çevrelerinde yeterince kabul görmeyen bireylerin, sosyal medyada kabul görme çabaları, kendilerini sosyal medyadaki diğer bireyler ile karşılaştırmaları ve sosyal

medyayı bir gösteriş aracı olarak kullanmaları bireylerin internet bağımlılığını güçlendirmekte ve problemlili internet kullanımına yol açmaktadır. Araştırmamızda öğrencilerin en çok kullandıkları sosyal medya platformunun “İnstagram” (n=371) olduğu, en az kullandıkları sosyal medya platformunun ise Facebook (n=40) olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal izolasyon alt boyutundan düşük puan almalarının nedeninin ise, sosyal medyayı aktif biçimde kullanan öğrencilerin hissettikleri sosyal etkileşim hissi olduğu düşünülmektedir. Fakat bu sosyal etkileşim hissinin yapaylığı ve öğrenciyi çeşitli psikolojik rahatsızlıklara itme potansiyelinin olması öğrencilerin bu açıdan izlenmesi ve gerekirse desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde öğrencilerin ortalama $81,06 \pm 18,73$ puan aldıkları saptanmıştır, İnternet Bağımlılık Ölçeğinden maksimum alınabilecek puanın 163, minimum alınabilecek puanın 35 olduğu göz önüne alındığında, öğrencilerin orta derecede internet bağımlısı olduğunu söylemek mümkündür. Öğrencilerin internete orta derecede bağımlı çıkmasının, araştırmanın yürütüldüğü Batman ilinin gerek sosyo-demografik gerek kültürel gerek ise ekonomik durumu sebebi ile olduğu düşünülmektedir.

8. SONUÇ

Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve etkileyen etmenlerin belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı bir çalışma olarak planlanan bu araştırma Batman Merkez Mevlana Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 595 öğrenci ile gerçekleştirildi.

Araştırmanın sonucunda;

- Lise öğrencilerinin %82,2'si yeterli arkadaşı bulunduğu ve %47,6'sının arkadaşları ile çok iyi ilişkilerinin olduğu görüldü.
- Lise öğrencilerinin eğlence amaçlı gerçekleştirdiği aktiviteler arasında ilk üç sırada müzik/resim (%44,0), spor (%36,6) ve sinema (%26,1) olduğu görüldü.
- Lise öğrencilerinin günlük problemlerini çözmek için izledikleri yollara bakıldığında, birinci sırada sorunu analiz ederek çözüm yolları belirlemek (%43,4), son sırada ise düşünmeyip kendiliğinden geçmesini beklemek (%15,1) olduğu görüldü.
- Lise öğrencilerinin %69,4'ünün günlük internet kullanım süresinin 1-3 saat arasında olduğu görüldü.
- Lise öğrencilerinin %45,2'sinin internete bağlı olmadığı bir hobi olarak gördüğü, %13,9'unun ise oldukça bağlı olduğu saptandı.
- Erkek lise öğrencilerinin kadın lise öğrencilerine göre İnternet Bağımlılık Ölçeğinden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek puanlar aldığı($p<0,05$) saptandı.
- Lise öğrencilerinin günlük internet kullanım süreleri ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında çok ileri düzeyde istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu($p<0,001$) görüldü.
- Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında çok ileri düzeyde istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu($p<0,001$) saptandı.
- Sabah kalkar kalkmaz internete bağlanma durumu olan öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının diğer öğrencilerden çok ileri düzeyde istatistiksel olarak anlamlı yüksek olduğu ($p<0,001$) görüldü.
- Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde öğrencilerin en yüksek puanı yoksunluk alt boyutundan ($27,54 \pm 7,13$), en

düşük puanı ise sosyal izolasyon alt boyutundan ($15,04 \pm 4,59$) aldıkları fark edildi.

- Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları ortalama toplam puanlar incelendiğinde ($81,06 \pm 18,73$), öğrencilerin orta derecede internet bağımlılığı olduğu görüldü.

8.1. Öneri

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- İnternet bağımlılığı konusunda savunmasız gruplardan olan adölesan gruplara sorunlu internet kullanımı hakkında eğitimlerin verilmesi
- Batman ilindeki adölesanların internet bağımlılıklarını ölçmek adına daha fazla çalışma yapılması
- İnternet bağımlılığının tanınması için belirli bir standardın belirlenmesi için gerekli ölçeklerin geliştirilmesi,
- Öğrencileri internet bağımlılığına itebilecek akran zorbalığı, kötü sosyal çevre, bozuk kişilerarası ilişkiler ve düşük okul başarısı gibi risk faktörleri açısından adölesanların izlenmesi,
- İnternet bağımlılığı gelişen bireyler için uygun tedavi ve rehabilitasyonun yapılması,
- Öğrencilerin internette harcayacakları süreyi minimuma düşürmeleri adına çeşitli sosyal aktivitelere yönlendirilmesi,
- Halk sağlığı hemşireliğinin dalı olan okul sağlığı hemşireliğine gerekli önemin gösterilerek internet bağımlılığının önüne daha erken fark edilip geçirile bilineceği önerilir.

9. KAYNAKLAR

1. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Türkiye Ergen Profili Araştırması 2013. İnternet erişimi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tepa2013-teksf.pdf> (2020)
2. Türk Dil Kurumu Sözlükleri 2020, İnternet Erişimi: <https://sozluk.gov.tr/>
3. Avcı M. Ergenlikte Toplumsal Uyum Sorunları. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/Journal of Graduate School of Social Sciences 2010; 7.1: 39-64
4. Dünya Sağlık Örgütü 2020, İnternet Erişimi: https://www.who.int/maternal_child_adolescent/adolescence/en/
5. Parlaz A. E, Tekgül, N, Karademirci E, ve Öngel K. Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci. Turk Family Physı 3(4): 10-17, 2012.
6. Selçuk, Ziya (2004:21-28). Gelişim Ve Öğrenme, 10. Baskı Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
7. Prentice P, Williams R. Disorders of Puberty. Medicine 41(10): 604-606, 2013.
8. Dolgin K. G, and Rice F. P. The Adolescent: Development, Relationships, and Culture. 11 The Edition, pp: 58-76 Boston, MA: Allyn and Bacon 2014.
9. Steinberg, Laurence (2007). Ergenlik. Ankara: İmge kitapevi
10. Saka, Nurçin (2011) "Gencin Bedensel Gelişimi ve Ergenlik Sorunları" (Editör: Aysel Ekşi) Ben Hasta Değilim içinde, İstanbul: Nobel Tıp Kitapları, ss.109-112
11. Özmert, E.N., Derman, O., Esen, O., İbiş, M., Şimşek, Ç., Bediz, D., Kalbur, N., Karakaş, H., Seyrek, V., Gündoğan, A. (2008). Çocuk ve Ergen Sağlığı Modülleri, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara
12. Hatipoğlu, N.Ş. (2013). Adölesanlarda Psikososyal Gelişim. Türkiye Klinikleri J Fam Med Special Topics, 4(1), 12-15.
13. Öztürk Özer, A. (2013). Aile Sağlığı, Adölesan Dönemi Psikososyal Gelişim, Ünalacak, M. (Ed.), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 90-91.
14. Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Adölesan Sağlığı II. Sempozyum Dizisi, 63, 19-21.
15. Arıkan D, Çelebioğlu A, Güdücü Tüfekçi F (2013) Çocukluk Dönemlerinde Büyüme ve Gelişim: Pediatri Hemşireliği. Z Conk, Z Başbakkal, H Bal Yılmaz, B Bolışık (Ed), Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara,s.53-101.

16. Kulaksızoğlu A (2014) Ergenlikte Sosyalleşme ve Ahlak Gelişimi: Ergenlik Psikolojisi. 16. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul
17. Büyükgönenç L, Törüner E (Eds) (2012) Büyüme ve Gelişme. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Temel Hemşirelik Yaklaşımları, Göktuğ Yayıncılık, Ankara, s.53-57
18. Antonov A. A. The New Global Information Network Free from the Drawbacksof the Internet. ARPN Journal of Science and Technology 2: 957-962, 2012.
19. Öztürk Ö, Odabaşoğlu G, Eraslan D, Genç Y, Kalyoncu A. İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 2007, 8: 36-41
20. Valcke M, Bonte S, De Wever B. and Rots, I. Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers and Education*55(2): 454-464, 2012.
21. Festinger D. S, Dugosh K. L, Clements N, Flynn A. B, Falco M, McLellan A. T. and Arria A. M. Use of the internet to obtain drugs without a prescription among treatment-involved adolescents and young adults. *Journal of Child and Adolescent Substance Abuse* 25(5): 480-486, 2016.
22. Lenhart A, Purcell K, Smith A, Zickuhr K. Social media and mobile internet use among teens and young adults. Pew Internet and American Life Project: Washington DC, 2015.
23. Kayri M, Günüç S. Yüksek ve düşük sosyoekonomik koşullara sahip öğrencilerin internet bağımlılığı açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *The Turkish Journal on Addictions* 3(2): 165-183, 2016.
24. Ergin A, Uzun U S, Bozkurt A.İ. Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Sıklığı ve Etkileyen Etmenler. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 2013; 6(3):134-136.
25. Bölükbaş K. İnternet Kafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003, Diyarbakır (Danışman: Y. Doç. Dr. M. Cengiz Yıldız).
26. Parlak A., İnternet ve Türkiye’de İnternetin Gelişimi. Bitirme Tezi. Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Elektrik Elektronik Bölümü. Elazığ, Türkiye. 2005
27. Işık U. Medya Bağımlılığı Teorisi Doğrultusunda İnternet Kullanımının Etkileri ve İnternet Bağımlılığı. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2007

28. Cömert T., I., Kayıran M., S. Çocuk ve Ergenlerde İnternet Kullanımı. Çocuk Dergisi 2010;10(4):166-170
29. Young, K. S. "Internet Addiction: A new Clinical Phenomenon and Its Consequences." American Behavioral Scientist, 48(4), 402-415. 2004.
30. Leung ve Lee., "The Influences of Information Literacy, Internet Addiction and Parenting Styles on Internet Risks." New Media& Society, 1-21, 2011.
31. Bilgin M, İ, Yazgan, B. ve Kılıç, A. M. Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi. s: 241. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2017.
32. Santrock J. W. Editör: Diğdem M. Sıyez, Ergenlik, 2. baskı s: 240, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2014.
33. Durmuş A. Ergenlik Dönemi, 2. Baskı, s: 145, Nesil Yayınları, İstanbul 2012.
31. Ögel K. İnternet Bağımlılığı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul, 2012.
32. Eşgi, N. (2014) Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(2): 807-839.
33. Davis, R. A. (2001) A Cognitive-Behavioral Model of Pathological Internet Use. Computers in Human Behavior; (17):187-195.
34. Arısoy, Ö. (2009) İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches In Psychiatry; 1:55-67.
35. Özbek B. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Yalnızlık Düzeyleri Açısından Değerlendirilmesi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman:Yrd. Doç. Dr. A. Evrensel). İstanbul, 2017
36. Tsai C, Lin SJ. Analysis of Attitudes Toward Computer Networks and Internet Addiction Of Taiwanese Adolescents. Cyberpsychology and Behavior. 2001; 4 (3): 373- 376.
37. Eroğlu Y, Peker A. Ergenlerde Akran İlişkileri ile Siber Zorbalık Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Electronic Turkish Studies, 10(11): 593-593, 2015.
38. Salicetia F. Internet Addiction Disorder. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2015;191:1372-6.
39. Shaw M, Black DW. Internet Addiction. CNS drugs. 2008;22(5):353-65.

40. Kılınç İ, Gündüz Ş. Lise Öğrencilerinin Siber Duyarlılık, İnternet Bağımlılığı ve İnsani Değerlerinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 7(2): 261-283, 2017.
41. Yılmazsoy B, Kahraman M. Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Facebook örneği. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education* 6(1): 9-20, 2017.
42. Horzum M. B. İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim* 36(159): 56- 68, 2011.
43. Akçay D, Özcebe H. Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayaroyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi* 12(2): 66-71, 2012.,
44. Kayri, M., Günüş, S., "İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 157-175, 2009.
45. Öztürk, O., Odabasıoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y., Kalyancu, Ö. A. (2007). Internet addiction: Clinical aspects and treatment strategies. *Bağımlılık Dergisi*, 8: 36-41
46. Yıldız, Ü. (2014) Üniversite Öğrencilerinde Obezite Oluşumunda İnternet Bağımlılığının Etkisinin Saptanması. Dokuz Eylül Üniversitesi, Uzmanlık Tezi. İzmir.
47. Shields, M. K. and Behrman, R. E. (2000). Children and computer technology: Analysis and recommendations, *The Future of Children*, 10(2), 4-30.
48. Binali, R., "Lise öğrencilerinde kişilik özellikleri ile internet bağımlılığı ve akademik başarı durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi" Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler enstitüsü, İstanbul, 2015.
49. Young, K., "Internet Addiction: Symptoms, Evaluation, And Treatment." *Innovations in Clinical Practice* 17, 1568870493, Professional Resource Exchange Inc, Portland 1999
50. Shields MK, Behrman RE. Children and computer technology: Analysis and recommendations. *The Future of Children*. 2000; 10(2):4-30.
51. Shapiro, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E., JR., Khosla, U. M., Mcelroy, S. L. "Psychiatric features of individuals with problematic internet use.", *Journal of Affect Disorders*, 57, 267– 272, 2000

52. Durmuş, A., Teber, M., Akyılmaz, D., Yardım, F. K. ve Durmuş, H. I. (2016). Teknolojiye Bağımlı Yaşama! . İstanbul: Türkiye Yeşilay Cemiyeti.
53. Ögel K. İnternet Bağımlılığı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul, 2012.
54. Eşgi, N. (2014) Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(2): 807-839.
55. Davis, R. A. (2001) A cognitive-behavioral model of pathological internet use. Computers in Human Behavior; (17):187-195.
56. Karayağız Muslu, G. ve Bolşık, B. (2009). Çocuk ve gençlerde internet kullanımı, TAF Preventive Medicine Bulletin, 8(5), 445-450.
57. Subrahmanyam, K. Smahel, D. and Greenfield, P. (2006). Connecting developmental constructions to the internet: identity presentation and sexual exploration in online teen chat rooms, Developmental Psychology, 42(3), 395-406.
58. Li, X. and Atkins, M. S. (2004). Early childhood computer experience and cognitive and motor development, Pediatrics, 113(6),1715-1722.
59. Kubey, R. W., Lavin, M. J. and Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: early findings, Journal of Communication, 51(2), 366-382.
60. Gönül AS. Patolojik İnternet Kullanımı, Yeni Sempozyum Dergisi, 2002, 40(3):105-110
61. Çevik Ç. İnternet Kullanım Süresinin Ergenler Üzerindeki Psikolojik Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul, 2016.
62. Young KS. Internet Addiction: The Emergence of A New Clinical Disorder. Cyber Psychology and Behavior, 1996, 1(3):237-244
63. Griffiths M. Internet addiction. The Psychologist 1999; 12: 246-251
64. Beard KW, Wolf EM. Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. Cyberpsychol Behav 2001; 4: 377-383.
65. American Psychiatric Association (2013) DSM-5 - Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. 5th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association.
66. Türkiye İstatistik Kurumu (2020, Mayıs 15). TUIK Kurumsal. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2019-33731>

67. Türkiye İstatistik Kurumu (2020, Ağustos 25). TUIK Kurumsal. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679)
68. Kemp, S. (2021, February 11). Digital 2020: Global Digital Overview - DataReportal – Global Digital Insights. DataReportal. <https://datareportal.com/reports/digital-2020-global-digital-overview>
69. Bener A, Bhugra D. Lifestyle and depressive risk factors associated with problematic internet use in adolescents in an Arabian Gulf culture. *Journal of addiction medicine*. 2013;7(4):236-42.
70. Arısoy Ö. İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2009, 1:55-67
71. Arnas, A.Y. (2005). 3-18 yaş grubu genç ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology Tojet*, 4(4): 59-66.
72. Xu J, Shen L-x, Yan C-h, Hu H, Yang F, Wang L, et al. Personal Characteristics Related to the Risk of Adolescent Internet Addiction: A Survey in Shanghai, China. *BMC Public Health*. 2012;12(1):1106.
73. Günüş, S, Kayri, M. (2010). Türkiye & # 8217; de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (39), 220-232
74. F. Çuhadaroğlu-S. Canat-E. Kılıç-S. ğenol-N. Ruganca-B. Öncü-A.G. HoĒgör-S. Işıklı-A. Avcı, Ergen ve Ruhsal Sorunlar. *Durum Saptama Çalışması, Türkiye Bilimler Akademisi Raporları*, Ankara, 2004, s.42
75. M.J. Gander-H.W. Gardiner, *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (Çev. B. Onur), Ankara, 1993,s.137
76. Stats IW. INTERNET USAGE STATISTICS. <https://www.internetworldstats.com/stats.htm>
77. Coleman J. C. *The Nature of Adolescence*. Taylor Francis. Simultaneously published in the USA and Canada, by Psychology Press, 4th Edition, pp.132- 138, 270 Madison Avenue, New York, 2011.
78. Li Y, Lerner R. M. Trajectories of school engagement during adolescence:

Implications for grades, depression, delinquency and substance use. *Developmental Psycho* 47(1): 233-47, 2011.

79. Lerner R. M, Lerner J. V, von Eye A, Bowers E. P, Lewin B. S. Individual and contextual bases of thriving in adolescence: A view of the issues. *Journal of Adolescence* 34(6): 1107-1114, 2011.

80. Van Hasselt V. B, Hersen M. (Eds.). *Handbook of social development: A lifespan perspective*. 2. The Edition, pp: 24-55, Springer Science and Business Media, New York 2013.

81. McLean K. C, Syed, M. (Eds.). *The Oxford handbook of identity development*.1. The Edition, pp: 14-32, Oxford Library of Psychology, Washington 2014.

82. Özdemir Y. Çok F. Ergenlikte özerklik gelişimi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2011; 4(36), 152-164.

83. Atak H. Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: Kuramsal bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2011; 3(1): 163-213.

84. Aslan S. Güven M. Bağlanma ve kişisel uyum arasındaki ilişkide ayrışma bireyleşmenin aracılığı. *Eğitim ve Bilim* 2010; Cilt 35, Sayı 157.

85. Cohen-Almagor R. Internet history. *International Journal of Technoethics*. 2011;2(2):45-64

86. GÖNENÇ EÖ. İnternet ve Türkiye'deki Gelişimi, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal. 2003(16):87-98.

87. Grant, JE, Potenza, MN, Weinstein, A. & Gorelick, DA(2010). Davranışsal bağımlılıklara giriş. *AmerikanUyuşturucu ve Alkol Suistimali Dergisi*, 36 (5), 233-241

88. Goldberg I. Goldberg's message, Retrieved 1996 from <http://www.usr.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html>.

89. Young K. Cognitive Behavior Therapy with Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications. *CyberPsychology & Behavior*. October 2007; 10(5): 671-679.

90. Griffiths M. Does Internet and computer" addiction" exist? Some case study evidence. *CyberPsychology and Behavior*. 2000;3(2):211-8.

91. Beard KW. Internet addiction: a review of current assessment techniques and potential assessment questions. *Cyberpsychol Behav* 2005; 8: 7-14

92. Shapira NA, Lessig MC, Goldsmith TD ve ark. Problematic internet use: proposed classification and diagnostic criteria. *Depress Anxiety* 2003; 17: 207-216
93. Mitchell P. Internet addiction: genuine diagnosis or not? 2000;355:632.
94. Jorgenson, A. G., Hsiao, R. C., & Yen, C. F. (2016). Internet Addiction and Other Behavioral Addictions. *Child and adolescent psychiatric clinics of North America*, 25(3), 509–520. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2016.03.004>
95. Jordan, C. J., & Andersen, S. L. (2017). Sensitive periods of substance abuse: Early risk for the transition to dependence. *Developmental cognitive neuroscience*, 25, 29–44. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2016.10.004>
96. Chung, S., Lee, J., & Lee, H. K. (2019). Personal Factors, Internet Characteristics, and Environmental Factors Contributing to Adolescent Internet Addiction: A Public Health Perspective. *International journal of environmental research and public health*, 16(23), 4635. <https://doi.org/10.3390/ijerph16234635>
97. Mizera, S., Jastrzębska, K., Cyganek, T., Bąk, A., Michna, M., Stelmach, A., Krysta, K., Krzystanek, M., & Janas-Kozik, M. (2019). The Relation between Emotional Intelligence and Internet Addiction in Katowice High School Students. *Psychiatric Daubing*, 31(Suppl 3), 568–573.
98. Tokiya, M., Itani, O., Otsuka, Y., & Kaneita, Y. (2020). Relationship between internet addiction and sleep disturbance in high school students: a cross-sectional study. *BMC pediatrics*, 20(1), 379. <https://doi.org/10.1186/s12887-020-02275-7>
99. Nemati, Z., & Matlabi, H. (2017). Assessing behavioral patterns of Internet addiction and drug abuse among high school students. *Psychology research and behavior management*, 10, 39–45. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S123224>
100. Taş, İ , Eker, H , Anlı, G . (2014). Orta Öğretim Öğrencilerinin İnternet Ve Oyun Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 1 (2), 37-57. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ojtac/issue/28472/303451>
101. Gürültü E. (2016), Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıkları ve Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları Ve Öğretimi Bilim Dalı, İstanbul

102. Dufour, M., Brunelle, N., Tremblay, J., Leclerc, D., Cousineau, M. M., Khazaal, Y., Légaré, A. A., Rousseau, M., & Berbiche, D. (2016). Gender Difference in Internet Use and Internet Problems among Quebec High School Students. *Canadian journal of psychiatry. Revue canadienne de psychiatrie*, 61(10), 663–668. <https://doi.org/10.1177/0706743716640755>
103. Barmola, K. C. (2015, September). Role of gender in internet addiction among students. In *Gender Equality and Women Empowerment*, Jaipur. https://www.researchgate.net/publication/333843420_ROLE_OF_GENDER_IN_INTERNET_ADDICTION_AMONG_STUDENTS
104. Anlayışlı, C , Bulut Serin, N . (2019). Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Depresyonun Cinsiyet, Akademik Başarı ve İnternete Giriş Süreleri Açısından İncelenmesi . *Folklor/Edebiyat, folklor/edebiyat*, 730-743. DOI: 10,22559/folklor.977
105. Batıgün, A. D., & Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1–10.
106. Shaw, M., & Black, D. W. (2008). Internet addiction: definition, assessment, epidemiology and clinical management. *CNS drugs*, 22(5), 353–365. <https://doi.org/10.2165/00023210-200822050-00001>
107. Karacic S, Oreskovic S. Internet Addiction Through the Phase of Adolescence: A Questionnaire Study *JMIR Ment Health* 2017;4(2):e11 doi: 10.2196/mental.5537
108. Yen, C. F., Ko, C. H., Yen, J. Y., Chang, Y. P., & Cheng, C. P. (2009). Multi-dimensional discriminative factors for Internet addiction among adolescents regarding gender and age. *Psychiatry and clinical neurosciences*, 63(3), 357-364.
109. Topcu E. (2020), 14-16 yaş arası ergenlerde internet bağımlılığı ile yalnızlık arasındaki ilişkinin incelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul
110. Altınova, A , Daşbaşı, S , Kesen, N . (2019). 11-17 Yaş Arası Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Ve Video Kanallarının Takip Edilmesinin İncelenmesi . *Pediatric Practice and Research , IRUPEC 2019 Kongresi Tam Metin Bildirileri* , 90-96 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/pprjournal/issue/51342/668749>
111. Şahin, N. (2014). Ergenlik problemleri ve baş etme yöntemleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki.

(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

112. Kuzucu, Y , Kögercin, A , Yavaş, S , Çuhacı, A . (2020). Ergenlerde Sosyal Sorun Çözme, Stresle Baş Etme ve Sosyal Desteğin Problemlı İnternet Kullanımıyla İlişkisi: Olumsuz ve Olumlu Duyguların Aracılık Rolü. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17 (1) , 17-34. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cagsbd/issue/55510/760001>

113. Kim, J., Hong, H., Lee, J., & Hyun, M. H. (2017). Effects of time perspective and self-control on procrastination and Internet addiction. *Journal of behavioral addictions*, 6(2), 229–236. <https://doi.org/10.1556/2006.6.2017.017>

114. Przepiorka, A., & Blachnio, A. (2016). Time perspective in Internet and Facebook addiction. *Computers in Human Behavior*, 60, 13-18.

115. Köse, D., Çınar, N., & Akduran, F. (2012). Hemşirelik öğrencilerinde internet bağımlılığının kişilik özellikleri ve zaman yönetimi ile ilişkisi. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 227-233.

116. Sasmaz, T., Oner, S., Kurt, A. Ö., Yapıcı, G., Yazıcı, A. E., Bugdayci, R., & Sis, M. (2013). Prevalence and risk factors of Internet addiction in high school students. *European Journal of Public Health*, 24(1), 15-20.

117. Kuss, D. J., Griffiths, M. D., & Binder, J. F. (2013). Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 959-966.

118. BALTACI, Ö., AKBULUT, Ö. F., & YILMAZ, E. (2021). Problemlı İnternet Kullanımında Güncel Bir Risk Faktörü: COVID-19 Pandemisi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 97-121.

119. Dong, H., Yang, F., Lu, X., & Hao, W. (2020). Internet addiction and related psychological factors among children and adolescents in China during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 751.

120. Reed P, Romano M, Re F, Roaro A, Osborne LA, Viganò C, et al. (2017) Differential physiological changes following internet exposure in higher and lower problematic internet users. *PLoS ONE* 12(5): e0178480. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0178480>

121. Digital (2021), “Digital 2021 Global Overview Report” Erişim Adresi: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report>

10. EKLER

10.1. EK-1: Sosyo-Demografik veri formu

Sayın katılımcı,

Hemşireler ve diğer sağlık profesyonellerinin internet bağımlılığı hakkında değerlendirme yapmaları ve tavsiyede bulunmaları için **lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve etkileyen etmenlerin belirlenmesi** hakkında bilgi sahibi olmaları gerekir. Bu çalışma lisede öğrenim gören gençlerin bildirdiği internet bağımlılığını etkileyen etmenleri belirlemeyi ummaktayız.

ELİF ECE SÖZER

Sınıfınız: .....

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2. Yaşınız: .....

3. Aile yapısı:

Çekirdek aile Geniş aile Boşanmış aile(Ane-Baba ayrı)

4. Kardeş sayınız:

Tek çocuk 1-3 kardeş arası 3 kardeşten fazla

5. Günlük internet kullanımınız:

Hiç kullanmıyorum 1-3 saat 4-6 saat 7 saat ve fazla

6. İnternete daha çok bağlandığınız konum:

Ev Okul İnternet cafe Kütüphane Tanıdık ev- iş yeri Yurt
Diğer.....

7. İnterneti kullanma amaçlarından hangisi size daha uygundur:

Ödev takibi Hobi Güncel olayları takip etme E-posta takibi
Online oyun Webde sörf Online alışveriş

8. En çok kullandığımız sosyal ağ hangisidir:

Facebook QQ (Tencent) QZone Whatsapp Wechat
Linkedin
Twitter Tumblr Weibo Instagram Diğer.....

9. Size göre arkadaşlarınız ile ilişki durumunuz nasıl:

Çok iyi İyi Orta Kötü Çok kötü

10. Sizce yeterince arkadaşınız var mı:

Evet Hayır Kararsızım

11. Eğlence amaçlı tercih ettiğiniz aktiviteler:

Sinema Tiyatro Müze-Gezi Müzik-Hobi-Görsel Spor
)Diğer.....

12. Günlük yaşantınızda spora/fiziksel aktiviteye ayırdığınız süreye en uygun aralık hangisidir:

Hiç ayıramıyorum Günde 1 saatten az Günde 1-2 saat
 Günde 3-4 saat Günde 5 saat ve üzeri

13. Aşağıdaki günlük TV izlemeye ayrılan sürelerden hangisi size uymaktadır:

Hiç izlemiyorum Günde 1 saatten az Günde 1-3 saat
 Günde 4-6 saat Günde 7 saat ve fazla

14. Siz göre İnternete bağıllık düzeyiniz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır:

İnternete hiç bağıl değilim
 İnternet ile ilgili aktivitelere oldukça bağılıyım
 İnternet ile ilgili aktivitelere çok bağılıyım
 Bağıl değilim, internet benim için bir hobi
 İnternetsiz bir yaşam düşünemiyorum
Diğer.....

15. Günlük problemlerinizi çözmek için aşağıdakilerden hangisini izlemektesiniz:

Düşünmem, kendiliğinden geçer Arkadaşlarım ve ailemden destek alırım
 Sorunu analiz eder çözüm yolları oluştururum Başkalarına çözdürürüm
 Profesyonel destek alırım İnternete danışırım Diğer.....

16. Aile üyeleri ile bir araya geldiğinizde:

Sohbet ederiz Filim- TV izleriz Eğlence amaçlı oyunlar oynarız
 Cep telefonu ya da bilgisayardan internette vakit geçiririz Kitap okuruz
)Diğer.....

17. Sabah kalkar kalkmaz telefonunuzdan veya bilgisayarınızdan internete bağlanma durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır:

Uyanır uyanmaz doğrudan telefon ve internete bakarım

Diğer işlerimi bitirdikten sonra telefon ve internet ile uğraşırım

Sabahları internet ile uğraşmam

Diğer.....

18. Araştırmalarınız ve ödevleriniz için aşağıdakilerden hangisinden yararlanırsınız:

Üniversite kütüphanesi ve diğer kütüphaneler   Ders notları ve Üniversite Öğretim Görevlileri

İnternet aracılığı ile ulaşılan kaynaklar   Diğer.....

19. Size göre internet aracılığı ile ulaşılan kaynaklar öğrenme ihtiyacınızı nasıl değiştirir:

Öğrenmeme oldukça katkı sağlar   Öğrenmeme çok katkı sağlar

Öğrenmeme herhangi bir katkı sağlamaz   Diğer.....

10.2. EK-2: İnternet Bağımlılığı Ölçeği:					
Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “Tamamen Katılıyorum”, genelde doğru ise “Katılıyorum”, emin değilseniz “Kararsızım”, genelde doğru değilse “Katılmıyorum”, hiçbir zaman doğru değilse “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Yoksunluk					
1. İnternet kullanmadığım zaman kendimi gergin/huzursuz hissedirim	1	2	3	4	5
2. İnternet kullanmak isteyip de kullanmadığım zaman sinirli/öfkeli olurum.	1	2	3	4	5
3. İnternet bağlantısı koparsa ya da yavaşlarsa sinirlenirim/öfkelenirim.	1	2	3	4	5
4. İnternet kullandığım zamanlarda hiç olmadığım kadar mutlu/huzurlu olurum.	1	2	3	4	5
5. Kendimi endişeli ya da sıkıntılı hissettiğim zamanlarda internet kullanmak beni rahatlatır.	1	2	3	4	5
6. Birileri beni internetin başından kaldırırsa sinirlenirim.	1	2	3	4	5
7. Sorunlarımdan kaçmak için internet kullanmaya yönelirim.	1	2	3	4	5
8. İnternete, planladığım zamanda giremezsem sinirlenirim.	1	2	3	4	5
9. Çevremde birileri varken, yalnız kalıp, internete girmeyi isterim.	1	2	3	4	5
10. İnterneti kullanmadığım zamanlarda internete girmek için sabırsızlanırım.	1	2	3	4	5
11. Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararım.	1	2	3	4	5
Kontrol güçlüğü					
12. İnternet kullanmamı sınırlamakta ya da kontrol etmekte güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
13. Sabah uyandığımda ilk aklıma gelen internete girmek olur.	1	2	3	4	5
14. İnternette her defasında, bir öncekinden daha uzun süre kalmak isterim.	1	2	3	4	5
15. İnternette planladığımdan daha uzun süre kalırım.	1	2	3	4	5
16. İnternet kullanmadığım zamanlarda bile interneti düşünürüm.	1	2	3	4	5
17. İnternette iken acıktığımı, susadığımı hissetmem ya da farkına varmam.	1	2	3	4	5
18. İnternette daha fazla zaman geçirmek için başka planlarımı iptal ederim.	1	2	3	4	5
19. İstedğim zaman internetin başından kalkamam.	1	2	3	4	5

20. Ailem beni çağırsa dahi internetin başından kalkamam.	1	2	3	4	5
21. İnternet kullanabilmek için uykumdan ödün veririm.	1	2	3	4	5
İşlevsellikte bozulma					
22. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile sorunlar yaşarım.	1	2	3	4	5
23. Arkadaşlarım beni çağırsa dahi internetin başından kalkamam.	1	2	3	4	5
24. İnternet kullanmamdan dolayı başka etkinliklere (spor, sinema, kitap okuma vb.) ilgim azalır.	1	2	3	4	5
25. İnternet kullanmamdan dolayı ev/iş/okul sorumluluklarımı yerine getiremem ya da ihmal ederim.	1	2	3	4	5
26. Çevremdekiler internette harcadığım zamandan dolayı şikâyet eder.	1	2	3	4	5
27. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile daha az zaman geçiririm.	1	2	3	4	5
28. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile daha az zaman geçiririm	1	2	3	4	5
Sosyal izolasyon					
29. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile sorunlar yaşarım.	1	2	3	4	5
30. İnternet ortamında edindiğim arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki arkadaşlarıma tercih ederim.	1	2	3	4	5
31. Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüşmeyi tercih ederim	1	2	3	4	5
32. Arkadaşlarımı internette edinirim	1	2	3	4	5
33. İnternet benim en iyi arkadaşımdır.	1	2	3	4	5
34. İnternetsiz bir yaşam bana anlamsız/boş gelir.	1	2	3	4	5
35. İnternet kullanmamdan dolayı yüz yüze iletişimde zorluk yaşarım.	1	2	3	4	5

10.3. EK-3: Gönüllü Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Bu çalışma “Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi” amacıyla tanımlayıcı olarak yapılacaktır.

Katılımcılar çalışma ile ilgili herhangi bir ödeme yapmamaktadırlar. Çalışma grubunca katılanlara bir ödeme yapılmamaktadır. Çalışmaya katılanların kimlik bilgileri gizli tutulacak ve elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

Araştırmacı **Elif Ece SÖZER** tarafından tanımlayıcı bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim. Eğer bu araştırmaya katılırsam araştırmacı ile aramda kalması gereken bana ait bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır. Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde “katılımcı” olarak yer alma kararımı aldım. Bu konuda yapılan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum. İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Elif Ece SÖZER/e-mail: ~~XXXXXXXXXXXX@XXXXXXXXXX~~

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama **Elif Ece SÖZER** tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak kendi katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi

biliyorum. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi rızamla hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı-Soyadı, İmzası, Tarih:

.....
.....

Açıklamaları yapan araştırmacının Adı-Soyadı, İmzası, Tarih:

.....
.....

Rıza alma işlemine başından sonuna kadar tanıklık eden kuruluş görevlisinin

Adı- soyadı, İmzası, Görevi, Tarih:

11. ETİK KURUL KARARI

T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

E-İmzalıdır

Sayı : 10840098-604.01.01-E.18163
Konu : Etik Kurulu Kararı

18/06/2019

Sayın Elif Ece SÖZER

Üniversitemiz Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kuruluna yapmış olduğunuz “Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi” isimli başvurunuz incelenmiş olup etik kurulu kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

Ek:
-Karar Formu (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK tarafından 18.06.2019 tarihinde e-imzalanmıştır. Evrağınızı <https://ebys.medipol.edu.tr/e-imza> linkinden 4A49F657X1 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

İstanbul Medipol Üniversitesi

Kavacık Mah. Ekinciler Cad. No.19 Kavacık Kavşağı - Beykoz
34810 İstanbul

Tel: 444 85 44

İnternet: www.medipol.edu.tr
Ayrıntılı Bilgi İçin : bilgi@medipol.edu.tr

E-İmzalıdır

T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : 10840098-604.01.01-E.18163
Konu : Etik Kurulu Kararı

18/06/2019

Sayın Elif Ece SÖZER

Üniversitemiz Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kuruluna yapmış olduğunuz “Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi” isimli başvurunuz incelenmiş olup etik kurulu kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

Ek:
-Karar Formu (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK tarafından 18.06.2019 tarihinde e-imzalanmıştır. Evrağınızı <https://ebys.medipol.edu.tr/e-imza> linkinden 4A49F657X1 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Elif Ece SÖZER			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Hemşire			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	İstanbul			
	DESTEKLEYİCİ	-			
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

Değerlendirilen Belgeler	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ/PLANI			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐	
Karar Bilgileri	Karar No: 499	Tarih: 14/06/2019		
	Yukarıda bilgileri verilen Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın etik ve bilimsel yönden uygun olduğuna “oybirliği” ile karar verilmiştir.			

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI	Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza
Prof. Dr. Şeref DEMİRAYAK	Eczacılık	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	
Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK	Farmakoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. İlknur KESKİN	Histoloji ve Embriyoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Devrim TARAKCI	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	
Dr. Öğr. Üyesi Sibel DOĞAN	Psiko-onkoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Hikmet ÜÇİŞİK	Biyoteknoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Keziban OLCAY	Endodonti	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	

* :Toplantıda Bulunma

T.C.
BATMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 40456018-730.08.03-E.16395297
Konu : Elif Ece SÖZER'in Tez Çalışması

09.09.2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 02/09/2019 tarihli ve 45241 sayılı yazıları.

İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Elif Ece SÖZER'in İlimiz Merkezde bulunan Mevlana Anadolu Lisesi Öğrencilerine yönelik "**Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi**" konulu tez çalışması düzenlemek istediklerine dair yazıları ve anket formu ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu tez çalışmasının sadece bilimsel araştırma amaçları doğrultusunda kullanılması, kişisel bilgilerinin verilmemesi, gönüllülük esasına dayalı olarak eğitim öğretimi aksatmadan İlimiz Merkez Mevlana Anadolu Lisesi öğrencilerine yönelik 2019-2020 eğitim-öğretim yılında uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet Naci ŞEMDİNOĞLU
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
09.09.2019

Bahattin ATILLA
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü V.

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır

09.09.2019

A. Vahit NAS
V.

Adres: Gap Mah.2502 Sok.No:10 B/Blok Kat:2 BATMAN
Elektronik Ağ: batmanmem@meh.gov.tr
e-posta: sinavhizmetleri72@meh.gov.tr

Bilgi için: Nurgülhan KA
Tel: 0
Faks: 0 (486) 212 78

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meh.gov.tr> adresinden 3fc7-bb8f-3625-b153-7350 kodu ile teyit edilebilir.